

CULEMBORG

ZIJ AAN ZIJ

SAMEN VOOR CULEMBORG

WERKVERSIE

Verkiezingsprogramma 2022-2026

VOORWOORD

Als CDA-ers geloven wij in de kracht van de samenleving. De coronacrisis heeft ons bevestigd dat onze samenleving veerkrachtig is. Op vele plekken zagen wij initiatieven ontstaan om naar elkaar om te zien, elkaar digitaal op te zoeken of zakelijk nieuwe activiteiten te ontwikkelen. Wij kennen op dit moment nog niet alle gevolgen van de coronacrisis. Juist in deze onzekere tijden is het van belang een positief perspectief te bieden. Want als lokale partij willen wij dat onze gemeente er voor haar inwoners is. Op lokaal niveau staat de overheid dicht bij mensen. Juist daar kunnen wij het verschil in het leven van veel gezinnen maken. Dit door ruimte te geven waar dat kan. En de helpende hand te bieden waar dat echt nodig is. [Zij aan Zij](#).

In dit verkiezingsprogramma beschrijven wij als CDA Culemborg onze concrete standpunten voor de gemeenteraadsperiode 2022-2026. Bij het bepalen van die standpunten hebben we recht willen doen aan het DNA van onze stad. Divers in achtergrond en geboortegrond, jong en oud, gezinnen met kinderen en alleenstaanden. De standpunten zijn mede tot stand gekomen door inbreng van inwoners, organisaties en ondernemers in de stad. [Zij aan Zij](#) werden onze ideeën voor de komende raadsperiode zo concreet. Hartelijk dank daarvoor!

Wij staan voor het maken van keuzes die realistisch zijn. Als afdeling binnen het CDA blijven wij daarbij trouw aan de christendemocratische kernwaarden waarop onze partij gefundeerd is. Wij zijn hierop aanspreekbaar en passen dit toe bij onze inzet voor een zorgzaam, duurzaam, ondernemend en spaarzaam Culemborg.

Er is nog veel te winnen door zowel lokaal als in de regio meer samen op te trekken. Lokaal door subsidies tegen het licht te houden en initiatieven meer samen te laten werken. Regionaal door samen op te trekken waar buurgemeenten voor vergelijkbare opgaven staan. Denk daarbij niet alleen aan de verduurzamingsopgave maar ook aan het beperken van de kosten voor ons afval of zorg, een snelle toegang tot werk of de kansen op een stageplek of woonruimte. Veel van deze zaken zijn deels geregeld in een gemeenschappelijke regeling. Als CDA willen wij meer invloed op deze regelingen. Juist door in meerdere dossiers die voor onze stad van belang zijn samen met onze buurgemeenten op te trekken kan Culemborg met opgeheven hoofd naar de toekomst kijken. [Zij aan Zij](#).

Dit verkiezingsprogramma zal absoluut niet compleet zijn. Wellicht zullen er nog onderwerpen missen die voor jou belangrijk zijn. Mocht dit het geval zijn dan nodigen we je uit om hierover met ons contact te zoeken. Net als in de afgelopen raadsperiode staan wij open voor suggesties, opmerkingen en kritiek en zijn wij gemakkelijk te benaderen.

Samen met mijn fractie kijk ik er naar uit om dit programma concreet te mogen maken.

[Zij aan Zij](#).
[Samen voor Culemborg](#)

Marco van Zandwijk
Lijstrekker CDA Culemborg

marco.van.zandwijk@raadslid.Culemborg.nl
www.CDACulemborg.nl

#KIESVOOR

ONZE TOP-10 KANDIDATEN 2022

1. MARCO VAN ZANDWIJK

Gezinsman als lijsttrekker. Actieve en aanspreekbare volksvertegenwoordiger

6. JOOST GOES

Kritisch fractievolger met een schat aan juridische en communicatieve ervaring

2. PATRICK WANDERS

Jong en deskundig fractielid met expertise in sociaal domein. Weet alles van zinvol armoedebeleid

7. QUINTEN STARK

Onze jongste (22) kandidaat. Studeert geschiedenis. Culemborger in hart en nieren

3. JEANIQUE BRUS

Jong en ambitieus, werkzaam als accountant en mediator. Neemt verfrissende ideeën mee

8. GEROLD DE GOOIJER

Nieuwkomer in onze stad. Oog voor samenwerkingsverbanden tussen overheid en bedrijfsleven

4. GERT JAN KOOLEN

Betrokken ondernemende agrariër. Culemborger die ons buitengebied kent als geen ander

9. WALTER OOMEN

Expert watermanagement en actief binnen het Culemborgse verenigingsleven

5. HANS BLEICHRODT

Actief vrijwilliger. Ervaren fractielid met hart voor (ouderen) zorg en gemeentefinanciën

10. NICOLIEN DE GEUS

Ervaren raadslid. Altijd te raadplegen voor advies en ondersteuning goed bestuur

www.CDACulemborg.nl

ONZE VOORSTELLEN VOOR CULEMBORG

Voorwoord	2
Vier speerpunten	5
I ZORGZAAM Gezond en veilig samenleven in gezinsstad Culemborg	8
II DUURZAAM Toekomstgericht klimaatbeleid passend bij Culemborgse maat	21
III ONDERNEMEND Behoud voorzieningen en prioriteit woningbouw	30
IV SPAARZAAM Inzet op zuinigheid en samenwerking	41
Financiële Paragraaf	47
Tot slot	51

VIER SPEERPUNTEN

Het CDA in Culemborg wil er zijn voor mensen die een positieve bijdrage willen leveren aan onze steeds veranderende samenleving. Corona heeft ons laten zien dat niemand leeft voor zichzelf. Het individu krijgt pas betekenis door de ander. Die saamhorigheid is voor ons als CDA-ers een drijfveer om politiek actief te zijn. Daaraan willen wij de komende raadsperiode vorm en inhoud geven aan de hand van onderstaande vier speerpunten. Met deze vier speerpunten maken wij de stad klaar voor de toekomst:

I. ZORGZAAM   Gezond en veilig samenleven in gezinsstad Culemborg

Het CDA in Culemborg kiest voor een stad waarin we Zij aan Zij, zorg dragen voor elkaar. In een gemeente die voorlopig blijft groeien maar tegelijkertijd sterk vergrijst zetten wij extra in op gezinnen, preventie, gezondheid en het verbinden van generaties. Wie echt hulp nodig heeft dient hierop te kunnen rekenen. In deze helpende hand is de menselijke maat voelbaar. Blijft de zorg betaalbaar. En vormt goed onderwijs de stap naar een perspectiefrijke toekomst.

Om dit te bereiken zetten wij de komende raadsperiode in op:

- + *Betere zorg en ondersteuning probleemgezinnen*
- + *Bieden van kansen voor onze jongeren en starters*
- + *Een dementievriendelijke gemeente*
- + *Terugdringen laaggeletterdheid, eenzaamheid en armoede*
- + *Meer Culemborgers in beweging door concretisering sportakkoord*
- + *Meer participatie, integratie, inclusie, toegankelijkheid en anti-discriminatie*
- + *Investeren in gezinnen en vrijwilligers (rond onderwijs, sport en ouderenzorg)*

II. DUURZAAM   Toekomstgericht klimaatbeleid passend bij Culemborgse maat

In Culemborg hebben wij oog voor de toekomst. We maken daarom serieus werk van klimaatbeleid. We doen dit doordacht en weloverwogen. Dat vraagt dat we verder kijken dan ons eigenbelang en onze eigen tijd. Uitgangspunt is dat we behouden wat van waarde is en durven te vernieuwen waar dat nodig is. Dit doen we liever kleinschalig met veel partners, dan grootschalig met weinig partners.

Om dit te bereiken zetten wij de komende raadsperiode in op:

- + *Keuze voor windenergie passend bij Culemborgse maat en landelijke normen*
- + *Afschaffing betaling per lediging bij afvalinzameling door de Avri*
- + *Goede bereikbaarheid voor alle verkeersdeelnemers
(incl. open houden Vianense Poort)*
- + *Investeren in vergroening en concrete (kleinschalige) verduurzamingsprojecten*

De kracht van de
samenleving
staat in onze
keuzes centraal

III. ONDERNEMEND **Behoud voorzieningen en prioriteit woningbouw**

Culemborg is nooit af. Het CDA kiest voor een samenleving waarin plannen en ideeën door samenwerking een kans krijgen. Voor de uitdagingen op het gebied van woningbouw, duurzaamheid, werkgelegenheid en scholing zoeken wij samenwerking met lokale en regionale partners.

Om dit te bereiken zetten wij de komende raadsperiode in op:

- + *Actieplan wonen met een focus op doorstroming*
- + *Focus op recreatieve voorzieningen (buitenzwemlocatie) en vitaal buitengebied*
- + *Behoud en versterken samenwerking voorzieningen in sociaal domein*
- + *Investeren in cultureel erfgoed. Behoud waar het kan, transformatie waar nodig*

IV. SPAARZAAM **Inzet op zuinigheid en samenwerking**

Wij gaan voor een gemeentelijke overheid die wordt vertrouwd en daarnaar handelt. Wij kiezen voor zuinig beleid waarin wij niet meer geld uitgeven dan beschikbaar is. Om tot een sluitende begroting te komen zoeken wij steeds naar samenhang en samenwerking. Waar dat in het belang van onze inwoners is, trekken we samen op in de regio.

Om dit te bereiken zetten wij de komende raadsperiode in op:

- + *Niet meer geld uitgeven dan beschikbaar is*
- + *Samenwerking in de regio moet beter*
- + *Meer geld voor uitvoering in plaats van maken nieuw beleid*

UITWERKING 4 SPEERPUNTEN

I. Samen voor een ZORGZAAM Culemborg

- 1.1 Zorg in de buurt
- 1.2 Zorg in de regio
- 1.3 Steun voor wie een ander helpt
- 1.4 Jongeren moeten kansen krijgen
- 1.5 Jeugdhulp en WMO
- 1.6 Perspectief op werk
- 1.7 Meer aandacht en zorg voor onze ouderen
- 1.8 Meer Culemborgers in beweging
- 1.9 Tegengaan van eenzaamheid voor jong en oud
- 1.10 Terugdringen laaggeletterdheid
- 1.11 Armoede, schulden en dakloosheid voorkomen
- 1.12 Goed onderwijs vraagt goede voorzieningen
- 1.13 Aandacht voor geestelijke gezondheidszorg
- 1.14 Participatie en integratie
- 1.15 Inclusie en anti-discriminatie

II. Samen voor een DUURZAAM Culemborg

- 2.1 Naar een realistisch afvalbeleid
- 2.2 Steun aan omslag naar circulaire economie
- 2.3 Goede bereikbaarheid voor alle verkeersdeelnemers
- 2.4 Slimme mobiliteit, parkeren en goed openbaar vervoer
- 2.5 Groene longen koesteren en versterken
- 2.6 Natuurbeheer binnen en buiten de stad
- 2.7 Realiseerbare klimaatdoelstellingen
- 2.8 Verduurzamen energie infrastructuur
- 2.9 Oog voor Culemborgse maat

III. Samen voor een ONDERNEMEND Culemborg

- 3.1 Leefbaarheid en behoud van voorzieningen
- 3.2 Actieplan wonen
- 3.3 Inbreiden boven uitbreiden
- 3.4 Veilige, schone en plezierige wijk
- 3.5 Ruimte voor initiatieven uit samenleving
- 3.6 Betrokkenheid inwoners bij besluitvorming
- 3.7 Lokaal ondernemerschap
- 3.8 Attractieve (binnen)stad
- 3.9 Toegankelijk houden cultureel (religieus) erfgoed
- 3.10 Aantrekkelijk buitengebied
- 3.11 Bloeiend verenigingsleven
- 3.12 Kunst en cultuur voor iedereen toegankelijk
- 3.13 Waardering voor vrijwilligers

IV. Samen voor een SPAARZAAM Culemborg

- 4.1 Dienstbare overheid
- 4.2 Zuinigheid voorop
- 4.3 Samenwerking in de regio moet beter
- 4.4 Oog voor waarden en tradities
- 4.5 Een feestelijke jaarwisseling voor iedereen
- 4.6 Gemeente heeft voorbeeldfunctie
- 4.7 Wel of niet werken met een raadsprogramma

I. ZORGZAAM

Gezond en veilig samenleven
in gezinsstad Culemborg

1. Samen voor een ZORGZAAM Culemborg in 2022-2026

Het CDA kiest voor een samenleving waar we met elkaar de verantwoordelijkheid dragen voor de gemeente waarin we leven. In een gemeente die voorlopig blijft groeien maar tegelijkertijd sterk vergrijsd zetten wij extra in op gezinnen, preventie, gezondheid en het verbinden van generaties.

De afgelopen raadsperiode werd voor een groot deel beheerst door de coronapandemie. Voor veel inwoners en ondernemers heeft dit verdriet, verlies en onzekerheid gebracht. Gelukkig hebben onze inwoners en ondernemers in deze periode ook hun veerkracht getoond. Het CDA heeft er alle vertrouwen in dat we de die kunnen vasthouden. Laten we die veerkracht benutten als een springplank om samen sterker uit deze crisis te komen.

We hebben elkaar nodig. Zolang wij elkaar weten te vinden, we rekening houden met elkaar en bereid zijn voor elkaar zorg te dragen, kunnen we iedere uitdaging aan. We dragen samen de verantwoordelijkheid voor een rechtvaardige samenleving waarin iedereen nodig is en ieder mens telt.

1.1 Zorg in de buurt

Geld voor de zorg gaat naar de zorg. Wij zetten ons in voor behoud van zorg in de buurt om ervoor te zorgen dat goede zorg voor iedereen op redelijke afstand bereikbaar blijft.

Het CDA kiest voor **minder marktwerking en meer samenwerken** als basis voor de zorg, dus ook in onze gemeente. Waar mogelijk organiseert de gemeente een vangnet voor mensen die weinig te besteden hebben, en voert het gericht beleid om de eigen bijdragen naar draagkracht te heffen.

In de wijk willen we dat de zorg zoveel mogelijk als één team samenwerkt. Het is nooit leuk om zorg nodig te hebben, maar iedere keer een andere zorgverlener is al helemaal vervelend. Een **vertrouwd gezicht** is belangrijk. Bij de behandeling van de Beleidsnota Sociaal domein heeft het CDA daarom samen met andere partijen toegevoegd dat inwoners met complexe (medische) problemen een vast contactpersoon krijgen. We blijven ook de komende raadsperiode erop toezien dat dit gebeurt en inwoners niet van het kastje naar de muur worden gestuurd.

Huisartsenposten en spoedeisende hulp moeten in de **nabijheid** beschikbaar zijn. Voor wat betreft het CDA blijven wij dit doen in goede samenwerking met de huisartsenpost in Tiel.

Het CDA is een groot voorstander van persoonsvolgende bekostiging. Dat is zorgfinanciering die de **mens centraal** stelt, zoals het persoonsgebonden budget (PGB) of een vouchersysteem waarmee zorg kan worden ingekocht wanneer een persoon daarvoor kiest. Zo beschermen we de menselijke maat in de zorg. Het persoonsvolgend budget (PGB) is een geschikt middel om mensen zelf hun zorg in te laten richten.

Door de veelvoud van (gemeentelijke) formulieren en procedures zien mensen vaak door de bomen het 'sociale bos' niet meer. Ook de vindbaarheid en **toegankelijkheid** van gemeentelijke informatie op de website en folders heeft extra aandacht nodig.

De gemeente zorgt voor beperkte procedures en subsidies om families en buurten te helpen. Dat geldt ook voor de verantwoording door zorgorganisaties.

De meeste mensen die zorg nodig hebben, willen dit zo goed en lang mogelijk in hun eigen omgeving organiseren. Het CDA wil deze **zorg dicht bij huis** versterken en beter organiseren, zodat de professionele zorg en ondersteuning beter aansluiten bij de keuzes van mensen.

Voor het CDA is het betaalbaar en beschikbaar houden van zorg voor wie dat nodig heeft belangrijk. De uitvoering van het **abonnementstarief** in de WMO heeft oneerlijke effecten. Het abonnementstarief heeft een aanzuigende werking voor mensen die de zorg best zelf hadden kunnen betalen. Door de invoering van het abonnementstarief zijn onze gemeentelijke kosten enorm gestegen. Hierdoor houden wij minder geld over voor de mensen die de zorg echt nodig hebben en dat is waar het om draait. Het CDA wil de bijdrage van inwoners voor Wmo-ondersteuning meer in evenwicht laten zijn met de kosten. Daarvoor blijft het CDA zich ook de komende periode inzetten.

1.2 Zorg in de regio

Het CDA wil samen met de regio komen tot een **regionaal zorgaanbod** voor de zwaardere zorg. Procedures worden op elkaar afgestemd zodat zorgaanbieders niet bij iedere gemeente een andere procedure hoeven te volgen.

Daarnaast zetten wij ons in voor behoud van regioziekenhuizen, zodat goede zorg voor iedereen op redelijke afstand bereikbaar is. De maximale **aanrijtijd van ambulances** moet bewaakt worden.

1.3 Steun voor wie een ander helpt

Mantelzorgers hebben het soms zwaar. Wij vergroten de mogelijkheden om af en toe op adem te komen door respijtzorg en dagopvang te faciliteren en maken de aanvraag daarvan eenvoudiger. Vervoer naar de dagopvang en de respijtzorg moet goed geregeld zijn met zo nodig **hulp van deur tot deur**.

Het CDA wil aandacht voor jongeren die naast hun opleiding of werk **mantelzorg** verlenen. Het bieden van laagdrempelige trefpunten en goede voorlichting zijn daarbij een basisvoorwaarde. We sluiten daarvoor aan bij bestaande faciliteiten.

We stimuleren dat **mantelzorgers en ervaringsdeskundigen** worden betrokken bij het opstellen en de uitvoering van beleid.

Het CDA wil het realiseren van **woonruimte voor mantelzorgers** naast de woning van degene die zorg nodig heeft mogelijk maken. Ook blijven wij de professionele ondersteuning van mantelzorgers organiseren voor informatie, advies of praktische hulp.

Rond de dag van de mantelzorg blijven wij mantelzorgers in het zonnetje zetten in de vorm van een **mantelzorgcompliment**.

1.4 Jongeren moeten kansen krijgen

Voor het CDA is het belangrijk dat jongeren de gelegenheid krijgen om hun talenten te ontwikkelen. Daarom vindt het CDA **sport, cultuur en onderwijs** belangrijk.

Culemborg heeft goede onderwijs- en sportvoorzieningen. Buiten schooltijd zijn jongeren vaak op zoek naar (zinnvolle) vrijetijdsbesteding en stages/ werk. Om de toegang tot sport en cultuur voor iedere jongere mogelijk te maken moet het **jeugdsport- en jeugd cultuurfonds** blijven bestaan. Verenigingen kunnen helpen om zoveel mogelijk jongeren te bereiken.

Het CDA wil de **opleidingskansen** van jongeren vergroten door bijvoorbeeld extra in te zetten op huiswerkbegeleiding. Ook wil het CDA dat jongeren bekend zijn met en toegang kunnen krijgen tot culturele, educatieve en sportieve faciliteiten.

We bieden hulp bij het zoeken van **stageplaatsen** en banen voor jongeren. Ook proberen we jongeren op andere manieren te ondersteunen bij het inlopen van achterstanden, bijvoorbeeld door zomerscholen of extra begeleiding te faciliteren.

1.5 Jeugdhulp en WMO

We willen professionals in onze **wijkteams** die zelf aan de slag gaan met wat nodig is voor onze inwoners. Zij moeten zich meer gaan richten op voorkomen van (gezondheids)problemen.

In de jeugdhulp zien we een toename van aanbieders die zich richten op lichte zorg. Hierdoor ontstaan tekorten en wordt er bezuinigd op andere noodzakelijke dingen. Dit is onwenselijk. Wij willen een duidelijke afbakening wat **jeugdzorg** is en wat valt onder gewone **opvoeding**. We maken meer samenwerking mogelijk tussen jeugdzorg en passend onderwijs. Met jeugdzorg aanbieders en maken we duidelijke afspraken. We voeren adequate controle uit op de financiën.

Om ervoor te zorgen dat inwoners ook de zorg krijgen die ze nodig hebben, heeft het CDA samen met andere partijen opgeroepen om bij het maken van afspraken met **zorgaanbieders** over budgetplafonds, ervoor te zorgen dat dit ertoe leidt dat inwoners die acute zorg nodig hebben deze ook krijgen. Mogelijke negatieve consequenties (zoals wachtlijsten) worden zoveel mogelijk beperkt.

Wij willen af van ingewikkelde aanbestedingen en willen **langdurige contracten** binnen de jeugdhulp en de WMO.

We besteden vanzelfsprekend aandacht aan de continuïteit van zorg voor **jongeren die 18 worden**. We kijken daarbij samen met de jongere naar een goed overgangspunt naar andere vormen van zorg en andere financieringsbronnen.

Het CDA wil dat kinderen met jeugdhulp het recht krijgen om iemand uit hun eigen omgeving te betrekken bij belangrijke zorgbesluiten. Deze **steunfiguur** is geen professional, maar een goede bekende, zoals een familielid, de buurman of de trainer van de voetbalclub. De zelfgekozen (zorg)mentor is er niet om delen van de professionele hulp over te nemen, maar om daadwerkelijk en gelijkwaardig mee te beslissen over wat goed is voor het kind, het gezin en de situatie.

Toereikende zorg bestaat natuurlijk uit een goede **samenwerking met huisartsen** en andere verwijzers. We hebben goed contact met de huisartsen en andere verwijzers en overleggen met hen over de mogelijkheid tot het inzetten van specifieke expertise op het gebied van Jeugdhulp en Wmo.

1.6 Perspectief op werk

Het CDA wil de samenwerking tussen onderwijs, bedrijfsleven en arbeidsmarkt versterken. Het vergroot het toekomstperspectief op werk en inkomen binnen onze regio. Zowel voor vinden van een **stageplaats, een baan of opleidingstraject** en/of omscholing. Door samen op te trekken in de regio worden de kansen op het ontvangen van Rijksgelden voor bijvoorbeeld initiatieven als HUB Rivierenland vergroot.

Veel jongeren komen moeilijk aan een stageplaats tijdens hun opleiding. Een stageperiode is niet alleen belangrijk voor verdere ontwikkeling van vaardigheden en competenties, maar het is ook een voorwaarde om af te studeren of over te gaan naar een volgend studiejaar. We blijven daarom inzetten op het verbeteren van de **samenwerking** tussen regionale **opleidingscentra** en het **bedrijfsleven**.

De **maatschappelijke stage** is voor scholen niet verplicht. We willen dat scholen gestimuleerd worden om scholieren kennis te laten maken met maatschappelijke organisaties. Op die wijze doen jongeren ervaring op met het leveren van een bijdrage aan de samenleving en het werken in een (vrijwilligers)organisatie.

Wij zetten in op **werkgelegenheid**; tijdelijke arbeidsplaatsen moeten altijd perspectief bieden op een vervolg. Werken geeft mensen levensvreugde. Daarom zetten wij maximaal in op het voorkomen van werkloosheid.

Vrijwilligers en mantelzorgers boven de 65 jaar, die structureel meerdere dagen per week **vrijwilligerswerk** doen of mantelzorger zijn, geven wij een vrijstelling van de sollicitatieplicht.

1.7 Meer aandacht en zorg voor onze ouderen

Het CDA wil dat er meer en gerichte aandacht komt voor de vaak nog vitale en soms kwetsbare doelgroep ouderen. We streven naar **huisbezoeken** voor alle ouderen die dat willen. We zetten extra in op het bevorderen van contact tussen ouderen en jongeren, bijvoorbeeld vanuit de maatschappelijke diensttijd. Maar wij willen ook dat scholen, bedrijven (MKB) en verenigingen vaker een beroep doen op ouderen om als vrijwilliger, coach of mentor hun kennis en ervaring te delen met jongere generaties.

Wij willen dat ouderen in onze stad zelfstandig ouder kunnen worden. In samenwerking met welzijnsorganisaties, buurtsportcoaches, lokale zorg- en beweegaanbieders zorgen wij ervoor dat zij bekend zijn met alle **sport en beweegmogelijkheden** in onze stad.

Het CDA wil dat ouderen na het bereiken van hun AOW-gerechtigde leeftijd door de gemeente worden geïnformeerd over hoe zij hun kennis en ervaring blijvend kunnen inzetten binnen de stad. We zetten erop in dat mensen in onze stad **zelfstandig oud(er)** kunnen **worden** en toegang blijven houden tot benodigde voorzieningen.

Ook wil het CDA dat Culemborg een **Dementievriendelijke** gemeente wordt. Dit houdt in dat de gemeente zich actief inzet om mensen met dementie en hun mantelzorgers zo lang mogelijk mee te laten doen in de samenleving.

Initiatieven die het omzien naar elkaar bevorderen, worden gestimuleerd vanuit de gemeente. Wij **ondersteunen initiatieven**, waarbij buurten, verenigingen, bedrijven, kerken, moskeeën et cetera met elkaar alledaagse zorg voor ouderen en zieken in hun eigen omgeving organiseren.

Waar dat kan zetten wij in op het **behoud van voorzieningen** waar buurtgenoten elkaar kunnen ontmoeten. Dit kunnen ook plekken zijn waar huisartsen en andere zorgverleners dicht bij de mensen kunnen werken. We ondersteunen en stimuleren projecten die generaties en culturen met elkaar in contact brengen.

Vervoersmogelijkheden voor senioren en mensen met een beperking moeten binnen de gemeente op orde zijn. We zijn blij met de vele vrijwilligersinitiatieven zoals **Klaartje en de Flat-Express**. We brengen deze mogelijkheden verder onder de aandacht van inwoners en stimuleren onderlinge samenwerking.

Wij willen meer variatie in het aanbod van **woonvormen voor ouderen** in de nabijheid van (zorg)voorzieningen. Hofjes, kleinschalige appartementencomplexen, zijn een aantrekkelijk alternatief voor ouderen die wel op zichzelf willen blijven wonen, maar niet langer de zorg voor een heel huis willen hebben.

Ook heeft het CDA zich afgelopen periode hard gemaakt voor **inwoners met incontinentieproblemen**. Wat het CDA betreft worden deze inwoners niet onnodig met hoge kosten geconfronteerd als gevolg van de keuze voor een inzamelingsstelsel waarbij wordt betaald per aangeboden vuilniszak. Het CDA zal zich dan ook blijven hard maken voor een alternatieve en betaalbare oplossing.

De komende raadsperiode willen wij grote stappen zetten op het gebied van **ouderenhuisvesting**. Er dienen concrete nieuwbouwplannen ontwikkeld en gerealiseerd te worden om het tekort aan kwalitatief passende ouderenhuisvesting en verpleeghuiscapaciteit op te lossen.

We willen een gevarieerd aanbod van nieuwe vormen van wonen en zorg en de mogelijke oprichting van **zorgcoöperaties** faciliteren. We zorgen voor een snellere behandeling van aanvragen voor **mantelzorgwoningen** en familiehuizen.

Op hogere leeftijd worden ouderen kwetsbaarder voor oplichting en kleine criminaliteit, ook via het internet. Dit heeft een grote impact op hun gevoel van **veiligheid**. Wij geven meer voorlichting en willen dat de politie, banken en bedrijven extra aandacht geven aan meldingen en aangiftes van ouderen.

Voor mensen in de **laatste levensfase** is het van belang dat zij mogen rekenen op goede zorg en ondersteuning met aandacht voor zingevingvragen. Waar mogelijk steunen en/of faciliteren wij initiatieven als Hospice Nocturne. Wel willen wij hierin de samenwerking tussen de verschillende initiatieven stimuleren.

1.8 Meer Culemborgers in beweging

Onder het motto 'voorkomen is beter dan genezen', maar ook om de zorg in de toekomst betaalbaar te houden, zetten wij de komende raadsperiode extra in op preventie en gezondheid. Sport zorgt ervoor dat mensen bewegen en zorgt ook voor verbinding tussen generaties en culturen. Wij willen daarom werk maken van een positieve en inclusieve sport- en beweegcultuur in onze stad. We zien graag dat iedere Culemborger de kansen ziet en benut en aan sport plezier beleeft.

Het in 2021 gesloten **sportakkoord** vormt voor het CDA de basis om meer Culemborgers te laten sporten en bewegen. Het CDA wil dat er geld wordt vrijgemaakt om dit sportakkoord te concretiseren. De afspraken zijn nu nog te vrijblijvend. Als het aan het CDA ligt komt daar verandering in. Het CDA ziet graag dat de gemeente meer regie pakt en zorgt voor de nodige verbinding en samenhang. Zo willen wij het contact tussen de sport- en beweegsector met werkgevers, welzijn, zorg, onderwijs en de cultuursector versterken en de vindbaarheid en toegankelijkheid van het bestaande sport en beweegaanbod vergroten.

Onze gemeente is de laatste jaren erg terughoudend geweest een rol te pakken op gebied van Sport en bewegen. Zo is Culemborg één van de weinige gemeenten in de regio die geen buurtsportcoaches heeft. We verwachten veel van de verenigingen zelf. Misschien wel te veel. Gevolg is dat er nu vooral veel kleinschalige initiatieven zijn, die allemaal worden opgepakt door vrijwilligers. Om die reden is het CDA voorstander van de inzet van **buurtsportcoaches en/of een sportregisseur**.

Het CDA wil dat inwoners bekend zijn met de sportmogelijkheden die onze stad hen biedt. Sport, bewegen en buitenspelen zijn geweldige middelen om stadsgenoten te ontmoeten en ook nog eens gezond bezig te zijn. Wij bieden **laagdrempelige sport- en bewegingsactiviteiten** in de wijk voor mensen die door armoede of andere belemmeringen weinig of niet sporten.

De gemeente moet zorgdragen voor goede sport- en speelmogelijkheden in elke buurt, voor verschillende soorten **spel en ontmoeting**, voor alle leeftijden en voor kinderen **met en zonder beperking**. Burgerinitiatieven op het gebied van sport en bewegen, speelvelden, scouting en kindervakantiewerk kunnen rekenen op medewerking van het CDA.

Ieder kind moet een zwemdiploma kunnen halen of aan een sportactiviteit kunnen deelnemen. Om zeker te stellen dat iedereen die dat wil mee kan doen wil het CDA het **Jeugdportfonds** behouden, zodat ook kinderen van ouders die dit niet kunnen betalen, kunnen sporten.

We zetten **sportvoorzieningen** multifunctioneel in voor de buurt. We bevorderen waar mogelijk de contacten tussen sportverenigingen en andere maatschappelijke organisaties zoals onderwijs-, zorg-, welzijns-, en jeugdinstanties. En we stimuleren dat alle doelgroepen kunnen sporten. De gemeente kan eraan bijdragen dat scholen, organisaties in de kinderopvang, welzijnsinstelling en ouderenbonden elkaar weten te vinden.

Wij willen meer **voorzieningen voor sport en beweging in de openbare ruimte**. Hierbij kan ook gedacht worden aan een combinatie van sport- en speelvoorzieningen. Corona heeft laten zien dat sporten en bewegen in de buitenlucht altijd een goede optie is. Voorzieningen om te spelen en te sporten in de buitenlucht verlagen de drempel om in beweging te komen. Het CDA ziet de openbare ruimte daarom graag meer 'beweegvriendelijk' ingericht.

Het CDA ziet sport breder dan alleen bewegen. Ook gezonde voeding en een rookvrije omgeving dragen bij aan het voorkomen van zorgkosten op de langere termijn. Het CDA wil kinderen de gelegenheid bieden veel, veilig en rookvrij buiten te spelen. Het CDA heeft in de afgelopen raadsperiode met een motie opgeroepen om in te zetten op een **Rookvrije Generatie**.

We zetten vroegtijdig preventieprogramma's in om roken en drugsgebruik te ontmoedigen. Overlast, opslag en recreatief **gebruik van lachgas** gaan wij tegen. In de afgelopen raadsperiode hebben wij er met anderen voor gezorgd dat een verbod op recreatief gebruik van lachgas is opgenomen in de lokale verordening.

Het CDA heeft in 2020 ingestemd met een nieuw **speelruimteplan 2020-2030** voor onze stad. Het plan sluit aan bij de waarde die wij hechten aan samen spelen en bewegen van onze jeugd, en de een-op-een koppeling naar preventief jeugdbeleid. Het CDA ziet in de uitwerking van het speelruimteplan vooral kansen en mogelijkheden vanuit een bredere benadering van speelruimte. Daarbij wordt wat ons betreft actief de integratie en samenwerking met groene schoolpleinen, de twee Culemborgse sportparken, het Sportakkoord en het Samenspeel akkoord opgezocht.

Vanuit preventief oogpunt willen wij dat de gemeente, zorgverleners, zorgverzekeraars en zorgorganisaties elkaar weten te vinden en **meer samenwerken**. We betrekken sportverenigingen en bekende (bij voorkeur lokale) sporters als ambassadeurs voor een gezonde leefstijl.

1.9 Tegengaan van eenzaamheid voor jong en oud

Het CDA zet zich in om eenzaamheid te voorkomen en tegen te gaan. Om dat te bereiken beschermen wij wat ons het meest dierbaar is: onze families en gezinnen. De ervaring van een thuis en omzien naar elkaar begint voor het CDA bij het **gezin en de familie**. Het zijn de natuurlijke verbanden waar inwoners op terug kunnen vallen. We verliezen daarbij de belangen van de alleenstaanden niet uit het oog.

Het CDA wil dat steun aan inwoners die dat nodig hebben zo dicht mogelijk bij het gezin wordt georganiseerd. Mensen die gezinnen ondersteunen worden daarbij geholpen. Een verregaande vorm van ondersteuning is **pleegzorg**. Er zijn pleeggezinnen waarin pleegouders moeite hebben om alle kosten van hun pleegkind te kunnen voldoen. Hierbij blijft er vaak te weinig budget over voor goede begeleiding van het kind. Wij willen dat er mogelijkheden zijn om in dit soort gevallen maatwerk te leveren en waar nodig extra budget beschikbaar kan worden gesteld. Deze ondersteuning moet aansluiten bij de wensen en ervaringen van pleegouders.

Bij ernstige problemen in het gezin willen wij dat er coördinatie plaatsvindt door **één regisseur voor het hele gezin**. Deze regisseur draagt zorg voor de integratie binnen een plan van juridische-, relationele- en ouderschapsproblemen, veiligheid en schuldenproblematiek. Nu zijn er te vaak te veel hulpverleners in huis die onvoldoende samenwerken, met als gevolg dat situatie soms kan verslechteren. Wij pleiten ervoor dat er per gezin één aanspreekpunt vanuit de zorgverleners komt.

We zetten in op woonvormen die tijdelijke opvang bieden voor ouders met kinderen in een **echtscheidingsituatie**. Zo kunnen kinderen in een rustige omgeving opgroeien.

Iedereen heeft recht op een veilig thuis. We zorgen dat het advies- en meldpunt Veilig Thuis laagdrempelig bereikbaar is, met voldoende personeel dat goed opgeleid is. Een **onveilige thuissituatie** zorgt vaak voor meer problemen op korte en lange termijn. Hoe eerder een oplossing, hoe beter.

1.10 Terugdringen laaggeletterdheid

De laaggeletterdheid in onze regio is veel te hoog. Wanneer mensen niet goed kunnen lezen of schrijven zet hen dat onterecht en onnodig op achterstand in de samenleving. Om deze reden pleit het CDA voor een **regionaal leesoffensief**.

In het dagelijks leven hebben te veel mensen moeite met lezen en schrijven. Zo is bij een kwart, van onze 15-jarigen, de **leesvaardigheid** onvoldoende om goed mee te kunnen doen in de samenleving. Laaggeletterden komen vaak moeilijker dan niet-laaggeletterden uit de bijstand, maken meer gebruik van de zorg en vinden het lastiger te communiceren met de gemeente. Dit veroorzaakt extra kosten en creëert onbegrip. Wij pakken dit probleem aan door de gemeentelijke communicatie erop aan te passen, initiatieven als taalcoaches te stimuleren en actief in te zetten op een bredere aanpak om laaggeletterdheid terug te dringen.

Het CDA wil dat wij laaggeletterdheid sneller gaan signaleren. We nemen deel aan lokale allianties om mensen die moeite hebben met **lezen, schrijven en digitale vaardigheden** te kunnen bereiken en hen te verwijzen naar leeraanbod. Het CDA wil dat de bibliotheek en onderwijsinstellingen meer middelen en ruimte krijgen om de vaardigheden op dit gebied te stimuleren en op peil te brengen.

Investeren in laaggeletterde inwoners loont. De **aanpak van laaggeletterdheid** levert als voordeel op dat inwoners zich volwaardig lid van de samenleving voelen, actief meedoen en zich gezonder voelen (dus besparingen op de gezondheidszorg). Daarnaast ontstaan er meer kansen voor inwoners op de arbeidsmarkt (dus besparing op bijstandsuitkeringen) en wordt het onderwijs verbeterd.

1.11 Armoede, schulden en dakloosheid voorkomen

Wij willen dat zo min mogelijk kinderen in armoede opgroeien. We willen de gezinnen waarin deze **kinderen opgroeien** waar nodig maatwerk kunnen bieden. Risicogroepen willen we preventief bereiken om schulden in de toekomst te voorkomen. Armoede brengt vaak eenzaamheid met zich mee omdat er geen geld is om iets te ondernemen. Er zijn veel regelingen, mogelijkheden en organisaties die zich inzetten voor het tegengaan van armoede en eenzaamheid. We zorgen voor meer bekendheid en betere toegankelijkheid van deze mogelijkheden.

Wij willen in de huidige energiecrisis kijken hoe wij mensen met een beperkt inkomen kunnen helpen bij het betaalbaar houden van hun energiefactuur. Ook zij moeten de (financiële) voordelen genieten van **energiebesparende maatregelen**.

Ook arme gezinnen moeten mee kunnen doen in de **digitale samenleving**. Waar nodig draagt de gemeente bij in de kosten.

We faciliteren voorzieningen als de **voedselbank** en **kledingbank** door verschillende initiatieven met elkaar te verbinden en onderlinge samenwerking te versterken.

Wij willen **uithuiszetting vanwege schulden** voorkomen, zeker wanneer het om gezinnen met kinderen gaat. Dakloosheid heeft ernstige sociale en psychische effecten voor de betrokkenen en vergroot de problemen en kosten voor de betrokkenen en de samenleving.

Wij willen dat de (schuld)hulpverleningstrajecten vroegtijdig en effectief worden ingezet. Wachtlijsten in de **schuldhulpverlening** zijn voor ons onaanvaardbaar. Daarnaast steunen wij maatschappelijke initiatieven voor armoede bestrijding.

Iedereen doet mee en mag zijn of haar talent inzetten en daarvoor erkenning krijgen. Wie geen betaald werk verricht, kan op andere manieren een maatschappelijke bijdrage leveren. Wij juichen het toe wanneer mensen in een uitkeringssituatie een tegenprestatie leveren. Alle mogelijkheden moeten worden benut om mensen werk of een bijdrage te laten verrichten, waarbij zo nodig gelijktijdig andere (zorg)problemen worden opgelost. Het CDA wil dat de toegangsnorm voor **minimaregelingen** op hetzelfde niveau gehandhaafd blijft.

1.12 Goed onderwijs vraagt goede voorzieningen

Goed onderwijs vormt de sleutel voor de toekomst van ieder kind. Het is onze taak om kinderen thuis, op school en voor en na schooltijd goed voor te bereiden op hun rol en plek in de samenleving. Zo krijgen zij de kans om hun talenten te ontwikkelen en uit te groeien tot volwaardige en betrokken inwoners. Ook al is de invloed van de gemeente op de inhoud van het onderwijs zeer beperkt, op lokaal niveau blijven wij inzetten op **talentontwikkeling** van kansarme kinderen en het tegengaan van achterstanden.

Goed onderwijs vraagt om **goede huisvestingsvoorzieningen**. Deze huisvesting dient gezond, duurzaam en geschikt te zijn voor het te geven onderwijs. Het CDA ziet schoolgebouwen als onderdeel van het maatschappelijk vastgoed en wil in de komende raadsperiode samen met de schoolbesturen zoeken naar investeringsmogelijkheden om deze gebouwen in de komende tien jaar te verduurzamen. In deze opgave neemt het ook het binnenklimaat, de bezetting en de buitenruimte mee. Corona heeft het belang van een goed binnenklimaat benadrukt. Ook hebben wij met het vaststellen van het speelruimteplan en groenbeleid gezien dat ruimte rondom scholen kan helpen in het realiseren van meer (groene) speelruimte in de stad.

Het CDA wil een integrale afweging kunnen maken voor de benodigde investeringen in de onderwijshuisvesting, waaronder de **vervangende nieuwbouw** en-of renovatie van de oude **KWC-locatie**. In de te maken afweging ziet het CDA graag de mogelijkheid onderzocht om de toekomstige huisvesting voor KWC mee te nemen in de te ontwikkelen Spoorzone. Bijkomend voordeel is dat het kruispunt Beethovenlaan wordt ontlast van fietsverkeer.

Voor het maken van een goede integrale afweging willen wij samen met de schoolbesturen in primair en voortgezet onderwijs en partners in de kinderopvang een **Duurzaam Integraal Huisvestingsplan** voor de komende twintig jaar opstellen. Daarin nemen duurzaamheid en een goed binnenklimaat een belangrijke plek in.

1.13 Geestelijke gezondheidszorg

De coronacrisis heeft ook geestelijk zijn tol geëist bij mensen. Wij bieden inwoners zoveel mogelijk hulp en ondersteuning om de gevolgen te verwerken en het leven weer op te pakken. We hebben extra aandacht voor de **geestelijke gezondheidszorg**. We willen schrijnende situaties en verward gedrag op straat voorkomen door betere samenwerking tussen instellingen, sociale wijkteams, maatschappelijke partners, de politie en de GGZ.

We willen verdere stappen zetten in de sluitende aanpak voor **verwarde personen**. Buurtbewoners kunnen nu nergens heen als zij zich zorgen maken over een buurtgenoot.

Het CDA wil dat de gemeente in haar zorgbeleid extra aandacht heeft voor **dementerende personen** en is blij met initiatieven als het Odensehuis. Het CDA heeft samen met andere partijen opgeroepen om te kijken hoe initiatieven als deze passen in het hele veld van zorg en ondersteuning. Op deze manier wordt het totale aanbod versterkt en de ervaring en inzet van inwoners optimaal ingezet.

1.14 Participatie en integratie

In onze stad is er **respect voor elkaar**. Culemborg is een groeiende stad met vele gezichten en culturen. Instellingen en organisaties die verschillende bevolkingsgroepen aan zich binden spelen voor het CDA een belangrijke rol bij het werken aan verbinding en samenhang in de samenleving. Het CDA is er voorstander van om ouderen en jongere generaties en verschillende bevolkingsgroepen meer met elkaar in contact kunnen brengen. Het steunt initiatieven die helpen om letterlijk en figuurlijk elkaars taal te spreken.

In de laatste decennia is het aantal inwoners in onze stad verdubbeld. Onze stad is aantrekkelijk door haar **historie als Vrijstad**. Het CDA zou graag zien dat er in de komende raadsperiode gekeken wordt naar vormen van uitwisseling tussen oude en nieuwe Culemborgers.

Participatie van alle inwoners is belangrijk. In de nieuwe **Wet inburgering** krijgen gemeenten een belangrijker rol. Nieuwkomers moeten snel mee kunnen doen in de samenleving. We streven ernaar dat iedereen een (passende) baan heeft of een opleiding volgt.

Begeleiding naar goed onderwijs is essentieel voor integratie. Schooluitval moet voorkomen worden. Het CDA streeft ernaar dat alle instromers een goede beheersing van de Nederlandse taal krijgen. Dit dient als opstap naar goed onderwijs, deelname aan verenigings- en vrijwilligerswerk en het vinden van een baan. Bij dit laatste is ook de houding van werkgevers essentieel. Iedereen verdient **gelijke kansen op een baan of stageplek** en de werkgevers zijn degenen die hiervoor aan de lat staan.

Het CDA zet zich in voor **betaald werk** voor diegenen die dat kunnen en willen. Werk is belangrijk voor inkomen, zelfontplooiing en sociale contacten. De gemeenten staan door de Participatiewet voor een grote opgave met werkgevers, UWV, onderwijs, Werkzaam en particuliere organisaties als uitzendbureaus. Ook voor mensen voor wie betaald werk een brug te ver is, is participatie van belang. De tegenprestatie zien wij als een middel om mensen te activeren die nu wel een uitkering ontvangen, maar verder niet participeren. Dat zij actiever worden is beter voor hen zelf, hun omgeving en ook voor de samenleving. Uiteindelijk kan de tegenprestatie ook een eerste stap zijn in de richting van een betaalde baan.

Het CDA wil dat de gemeente samen met verenigingen kijkt naar de mogelijkheid om **mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt** een zinvolle besteding te geven die ook de verenigingen ten goede komt.

Maatschappelijke begeleiding moet leiden tot **zelfredzaamheid**. Veel begeleiding is informeel en wordt door vrijwilligers verzorgd. We willen zorgdragen dat er voldoende betaalde krachten zijn om de maatschappelijke begeleiders te coachen en op te vangen. Zij zijn nodig om de vrijwilligers goed te laten functioneren.

In de afgelopen raadsperiode werden we in Culemborg opgeschrikt door de gevolgen van het **Kinderpardon**. Als lokale CDA afdeling vinden wij het niet uit te leggen dat de staatssecretaris uitzonderingsmogelijkheden onbenut laat en gezinnen met kinderen die in onze stad wonen en hier volledig zijn geïntegreerd, worden uitgezet. Met steun vanuit de Culemborgse gemeenschap ondertekende het CDA daarom een motie en een stelde het samen met andere lokale CDA afdelingen een landelijke partijresolutie op.

Ook de komende periode blijft integratie een belangrijk thema. Het CDA is een voorstander van het **huisvesten van statushouders**, waarbij een goede balans moet worden gezocht met het aanpakken van de krapte op de woningmarkt.

1.15 Inclusie en anti-discriminatie

Iedereen moet volledig mee kunnen doen in de samenleving. We voeren het **VN-verdrag Handicap** zoveel mogelijk uit. Wij willen dat de gemeente samen met ervaringsdeskundigen en organisaties zoals de stichting Culemborg Toegankelijk, ten minste eenmaal per jaar naar druk bezochte plekken in de gemeente gaat om hindernissen voor toegankelijkheid te signaleren en te verhelpen.

Sportvoorzieningen en openbare gebouwen moeten voor iedereen goed toegankelijk zijn. We willen dat mensen met en zonder beperking waar mogelijk samen kunnen wonen, recreëren, sporten en bewegen. Dit vraagt om een **inclusieve en toegankelijke stad**. Bij maatschappelijk belangrijke voorzieningen zorgen we voor voldoende gehandicaptenparkeerplaatsen. Tevens zorgen wij in samenspraak met ondernemers voor openbaar en voor iedereen toegankelijke toiletten in de verschillende winkelcentra.

Wij willen dat de gemeente als werkgever werkt aan een **inclusieve organisatie**. Dit betekent bewustwording creëren bij de eigen medewerkers en inclusief werken aan beleid. Bij het uitzetten van vacatures zorgen we ervoor dat deze inclusief zijn. Sollicitanten met diverse (migratie)achtergronden, of mensen met een mogelijke arbeidsbeperking moeten zich uitgenodigd voelen om te reageren op vacatures.

In ons land en onze gemeente is er de afgelopen decennia veel bereikt voor LHBTIQ+ personen. Zeven op de tien **LHBTIQ+'ers** krijgen echter nog te maken met fysiek of verbaal geweld wegens hun identiteit. Op school is 'homo' één van de meest gebruikte scheldwoorden. Daarom is het nodig een bijdrage te leveren aan een klimaat van tolerantie en acceptatie. Een klimaat waarin discriminatie wordt tegengegaan en waarin burgers weerbaar zijn en zich gewaardeerd voelen.

Het **voorkomen van discriminatie** in iedere vorm is voor ons een belangrijk aandachtspunt. We brengen we onze gemeentelijke antidiscriminatie voorziening regelmatig onder de aandacht.

II. DUURZAAM

**Toekomstgericht klimaatbeleid
passend bij Culemborgse maat**

2. Samen voor een DUURZAAM Culemborg in 2022-2026

In Culemborg hebben wij oog voor de toekomst. Wij maken daarom serieus werk van klimaatbeleid.

Klimaatbeleid is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van samenleving, bedrijfsleven en politiek. Ons klimaatbeleid is op dit moment nog te veel gefocust op de 'postzegel' van Culemborg en grootschalige initiatieven van derden. In deze fase van de energietransitie zet het CDA liever in op kleinschalige projecten die lokaal direct tot aanwijsbare resultaten leiden. We denken dan aan gerichte inzet op energiebesparing, energieopslag, isolatie en zonnepanelen. Het CDA wil ruim baan geven aan initiatieven waarmee burgers en organisaties zelf actief aan de slag willen gaan met het terugdringen van de CO₂-uitstoot.

Het CDA is zich bewust dat klimaatmaatregelen direct ingrijpen in het leven van inwoners. Het CDA wil deze opgave daarom in samenspraak met inwoners en op de Culemborgse maat uitvoeren. Dit geldt nadrukkelijk ook voor een eventueel tweede windpark. We willen mensen, bedrijven, instellingen en organisaties meenemen in de omslag naar een groene, gezonde en sociale economie. Door onze focus op een toekomstbestendig afvalbeleid, een groene leefomgeving en investeringen in concrete projecten die de CO₂-uitstoot verminderen dragen we bij aan het bereiken van de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs.

We betrekken inwoners vooraf bij grote besluiten, zoals de plaatsing van windmolens, en bieden ruimere regelingen voor investeringen in isolatie en energiebesparing aan het eigen huis. Uitgangspunt is dat we behouden wat van waarde is en durven te vernieuwen waar dat nodig is. We kijken daarmee verder dan de dag van vandaag.

2.1 Naar een realistisch afvalbeleid

Het CDA kiest voor een **toekomstbestendig afvalbeleid**. Culemborg heeft de afgelopen raadsperiode stappen gezet om de hoeveelheid restafval tot een minimum te beperken. Het CDA kijkt zeer kritisch naar de effectiviteit van het ingevoerde omgekeerd inzamelen. De Avri heeft inwoners hard nodig om het doel van een afvalvrije economie te realiseren.

Wij vinden dat afval scheiden zou moeten lonen. De in de afgelopen raadsperiode doorgevoerde verhogingen van de afvaltarieven doen daaraan volgens ons geen recht. Het CDA vindt het niet verantwoord dat kostenstijgingen een-op-een worden doorgezet naar inwoners. Een verdere **stijging van afvalkosten moet worden voorkomen**. Het CDA wil dit bereiken door het stopzetten van betaling per lediging en een efficiëntere bedrijfsvoering binnen de Avri.

Het CDA wil naar een rechtvaardige optimalisatie van het omgekeerd inzamelen. De huidige prikkel om te betalen per zak restafval werkt volgens ons averechts. Het zorgt voor onnodige vervuiling van de andere afvalstromen, afvaltoerisme naar omliggende gemeenten en ongewenste bij plaatsingen. Het CDA wil daarom bij de ondergrondse containers de huidige **betaling per lediging stopzetten**.

In de afgelopen raadsperiode is mede op verzoek van het CDA in beeld gebracht hoe omgegaan kan worden met de afvalscheiding van incontinentiemateriaal en luiers. Hier blijken in belang van inwoners en milieu nog stappen te zetten. Het CDA pleit voor een proef met een **gratis brenglocatie voor incontinentiemateriaal en luiers** bij de milieustraat van de Avri.

Het CDA is terughoudend met de door de Avri voorgenomen uitgestelde overdracht van de voormalige stortplaats. Risico's die gepaard gaan met het beheer en onderhoud en latere **overdracht van de stortplaats** wil het niet onnodig doorschuiven naar toekomstige generaties. Als uit onderzoek blijkt dat dit risico reëel is dan is het CDA een voorstander van het vervroegd afstoten van de stortplaats. Nu door de zure appel heen bijten betekent minder kosten in de toekomst.

2.2 Steun aan omslag naar circulaire economie

Nederland is op weg naar een meer circulaire economie, waarin hergebruik van producten op termijn de norm is. Ook lokaal groeit de **ruil- en deeleconomie** en nemen cofinanciering en crowdfunding toe. De lokale overheid steunt deze initiatieven. Dit onder ander door bewustwording en verbinding te zoeken tussen bedrijven, organisaties en lokale initiatieven die met circulaire economie bezig zijn.

Om onnodige vernietiging van materialen te voorkomen wil het CDA in de komende raadsperiode bekijken hoe de ruileconomie concreet kan worden gestimuleerd. We denken daarbij aan het openen van een ruilloket voor tegels en bakstenen of het plaatsen van een container voor inzameling van herbruikbare tweedehands goederen op de Avri-milieustraat.

Wij willen kortere ketens van het land naar het bord. Wat je van dichtbij haalt is verser, lekkerder en vaak minder belastend voor het milieu. Daarom stimuleren wij **lokale coöperaties** van boeren, winkeliers en consumenten om regionale producten op de markt te brengen en zo bij te dragen aan een sterke lokale en circulaire economie.

Het CDA wil demontage en hergebruik van materialen stimuleren en sloop verminderen. Door **circulair en natuur inclusief bouwen** en het werken met uitneembare onderdelen aan te moedigen slaan we drie vliegen in één klap. We maken woningen van duurzaam materiaal, die relatief snel kunnen worden gebouwd en gedemonteerd en die geschikt zijn voor alle levensfasen.

2.3 Goede bereikbaarheid voor alle verkeersdeelnemers

Het CDA is voor een verkeersbeleid dat oog heeft voor alle verkeersdeelnemers. Goede bereikbaarheid stelt mensen in staat om te participeren in de samenleving en draagt bij aan verbetering van de leefomgeving. Op korte afstanden is de fiets een aantrekkelijk, schoon en gezond vervoermiddel. Voor het **woon-werk- en vrije tijds verkeer** zullen inwoners met een auto ook gebruik moeten kunnen blijven maken van de huidige onderdoorgangen onder het spoor.

Een onderwerp waar het CDA Culemborg in de afgelopen raadsperiode niet tevreden op terugkijkt is de besluitvorming rondom het **Gemeentelijk Verkeers- en Vervoers Plan (GVVP)**. Het CDA wil de prioritering van maatregelen in het GVVP heroverwegen. De aanpak van knelpunten die doorstroming en ontsluiting naar de N320 bevorderen en die de interne verkeersstructuur ontlasten hebben onze prioriteit. Wij denken daarbij primair aan de aansluitingen op de N320 vanuit Pavijen en Voorkoop en de verbetering van het knooppunt Weidsteeg/ Dr. Hockesingel. Met de aanpak van dit knelpunt kan tegelijkertijd een van de lelijkste plekken van de stad worden getransformeerd tot een representatieve entree van de stad.

Het CDA verwacht dat de keuze voor het volledig afsluiten van de Vianense Poort voor alle gemotoriseerd verkeer gaat leiden tot een ongewenste verschuiving van verkeersbewegingen naar omliggende straten en wijken. Om de verkeersdruk in onze stad evenredig te verdelen blijft het CDA pleiten voor het **open houden van de Vianense Poort** voor gemotoriseerd verkeer uit de aangrenzende wijk, tenzij uit de evaluatie van de proef blijkt dat een ander besluit te rechtvaardigen is.

Met de elektrische fiets neemt het bereik van dit vervoermiddel toe. Vooral in het woon-werkverkeer leidt dit tot nieuwe kansen. Wij zetten daarom in op de aanleg van een **snel fietspad langs het spoor** tussen Den Bosch, Geldermalsen, Culemborg, Houten naar Utrecht. Goede fietsroutes nodigen uit om vaker op de fiets te stappen en om langere afstanden af te leggen. Voor de financiering zal een financiële bijdrage nodig zijn vanuit programma's bij de Rijksoverheid, de drie betrokken provincies en het regionale mobiliteitsfonds.

2.4 Slimme mobiliteit, parkeren en goed openbaar vervoer

Goede en aantrekkelijke OV-voorzieningen verminderen de afhankelijkheid van de auto. Dat kan in combinatie met **nieuwe mobiliteitsconcepten** zoals autodelen, leiden tot een lagere parkeernorm. Hierdoor zal er in de toekomst meer ruimte over blijven voor groen en wonen.

Wij zetten ons in voor de realisering van **regionale OV-knooppunten**, met goede overstapmogelijkheden en bijbehorende voorzieningen (fietsenstalling, oplaadmogelijkheden voor elektrische fietsen, mogelijkheid tot beschut overstappen). Dit moet samengaan met maatwerkoplossingen ten behoeve van het voor- en natransport. Met (collectief) vraagafhankelijk vervoer willen wij nog beter inspelen op de vraag van de reiziger.

Vraagafhankelijk vervoer kan een belangrijke aanvullende functie hebben in het voor- en natransport naar reguliere OV-verbindingen. Wij stimuleren op dit gebied **maatschappelijke initiatieven** (zoals het project 'Klaartje') en innovaties op ICT-gebied.

Inwoners kunnen zelf bijdragen aan **duurzame vervoersconcepten**, bijvoorbeeld door zelf af te zien van autobezit en bij gelegenheid gebruik te maken van huurauto's, autodelen, et cetera.

Bedrijven kunnen werknemers stimuleren tot duurzamer vervoer. Wij helpen bedrijven door belemmeringen weg te nemen. Voor het organiseren van maatwerkoplossingen, faciliteert de gemeente het contact tussen bedrijven en OV-concessiehouders.

Wij zijn voor **duurzame innovaties** bij de aanleg van wegen. Denk hierbij aan laadinfrastructuur voor elektrische voertuigen, aan gras-parkeren, maar ook aan specifieke projecten, zoals projecten met circulair asfalt (zoals het project met het innovatieve asfaltmengsel 'grasfalt' in de gemeente Brummen).

2.5 Groene longen koesteren en versterken

Het CDA zet in op een zichtbare vergroening van de woonomgeving. Openbaar groen, speelweides, volkstuinen en stadsnatuur vergroten de leefbaarheid en hebben een positieve impact op onze gezondheid en biodiversiteit. Mensen met een **groene woonomgeving** voelen zich gezonder. Daarnaast zorgt groen voor afkoeling bij hitte en voor de opvang van regenwater bij extreme buien. Ook vergroot het de biodiversiteit.

Wat het CDA betreft is de fase van plannen maken nu wel voorbij. Geld dat vanuit de begroting voor groenbeheer al beschikbaar is, 'circa een miljoen euro, zal ingezet moeten gaan worden voor de **concrete uitvoering van groenbeleid**. Aanvullende bekostiging van deze vergroening kan mogelijk plaatsvinden middels een groenfonds dat wordt gevuld door een kleine afdracht per nieuw te bouwen woning.

Het CDA wil op natuurlijke manier(en) de **boomaanplant** in onze gemeente stimuleren. Landelijk heeft het CDA gepleit voor het planten van 17 miljoen bomen. In de komende raadsperiode willen wij kijken hoe dit initiatief concreet invulling kan krijgen voor Culemborg. Voor ons is het daarbij van groot belang dat inwoners zelf ook actief kunnen bijdragen om hun leefomgeving te vergroenen. Gedacht kan worden aan deelname aan landelijke initiatieven als MeerBomenNu.

Om de pieken in regenval en droogte in de toekomst beter aan te kunnen moeten wij onze stad de komende jaren '**waterslim inrichten**'. Dit doen wij door de ontwikkeling van groene daken en gevels te stimuleren, natuur inclusief bouwen als criterium te stellen bij bouwprojecten, regenwater op te vangen en bij parkeervakken open verharding/ half bestrating toe te passen.

Wij pleiten voor bloemrijk bermbeheer en toepassing van natuurlijke afscheidingen zoals een houtwal om parkeerplaatsen. Die kunnen bijdragen aan gewenste versterking van de **biodiversiteit**. In het maaibeheer hebben wij oog voor zowel de biodiversiteit als de verkeersveiligheid. Hoog gras of intensief groen mag geen gevaar voor het verkeer opleveren.

Wij willen de groene openbare ruimte aantrekkelijker maken om in te bewegen, te verblijven en te ontmoeten. De gemeente legt '**activerend groen**' vast als ruimtelijke functie in de omgevingsvisie.

Het is belangrijk dat de gemeente over het niveau van groenonderhoud communiceert met omwonenden. Wij willen **inwoners actiever betrekken** bij de groenvoorzieningen in hun buurt. Willen mensen hoogwaardig groen in hun buurt, dan vragen we in ruil daarvoor hun bijdrage bij het onderhoud van dit groen. Inwoners kunnen ook snippergroen van de gemeente kopen. De gemeente faciliteert inwoners waar nodig met materialen en kennis en organiseert hiertoe een vast aanspreekpunt.

2.6 Natuurbeheer binnen en buiten de stad

Steeds meer boeren doen aan natuurbeheer. Zij krijgen dan een vergoeding om bijvoorbeeld weidevogels te beschermen of stroken land in te richten voor insecten of weidevogels. Het CDA is voorstander van regelingen voor agrarisch natuurbeheer waarmee gericht gewerkt kan worden aan het verbeteren van de leefomgeving voor tientallen **bedreigde diersoorten**, met name boerenlandvogels. Bijvoorbeeld door nesten te ontzien, laat te maaien, niet te spuiten of te bemesten en stroken in te zaaien met mengsels die geschikt zijn voor insecten of specifieke vogels, zoals de patrijs.

Wij willen dat de gemeente helpt bij het aanvragen van Europese en provinciale subsidies zodat deze vergoeding ook ten goede komt aan natuurbeheer in onze stad en buitengebied. Naast toegang tot **subsiëring voor natuurbeheer** willen wij ook kijken hoe vrijwilligers boeren kunnen helpen met het markeren van nesten van weidevogels en het in beeld brengen van de aanwezige vogelsoorten. Hulp vanuit de samenleving zal nodig zijn om te zorgen voor een gewenste omslag. Een omslag met oog voor een toekomstperspectief voor de boeren die ons buitengebied in beheer hebben. Op deze manier willen wij hen een uitgereikte hand bieden om de overgang te maken naar kleinschaligere land- en akkerbouwproductie.

Bloemen kleuren onze dag. Een bloeiende gemeente zorgt tevens voor bescherming van natuur en diersoorten. Het CDA ziet graag dat bewoners mee helpen om de **biodiversiteit binnen en buiten onze stadsgrenzen** te vergroten. Om dit te bereiken willen wij dat de gemeente jaarlijks gratis zaadmengsel ter beschikking stelt om 20.000 m² in te kunnen zaaien. Denk aan akkerranden, openbare groenstroken, bermen en grond van particulieren.

2.7 Realiseerbare klimaatmaatdoelstellingen

Het CDA is voor een verduurzamingsopgave die behapbaar is voor inwoners. Inwoners en bedrijven zijn bereid stappen te zetten, als zij weten dat de lasten betaalbaar zijn en eerlijk worden verdeeld en zij meer dan nu vooraf worden betrokken bij belangrijke besluiten. **Samenwerking** is voor ons het sleutelwoord.

In 2018 nam de Culemborgse raad het besluit om als gemeente in 2040 Energieneutraal te zijn. Achter die **lokale ambitie** staat het CDA nog steeds. Maar wij moeten ook reëel zijn. Er is besef nodig dat wij niet alles tegelijk en zeker niet op ons eigen grondgebied kunnen oppakken. We willen voorkomen dat ambities zich blijven opstapelen. Voor Culemborgers moet het duidelijk zijn wat ze voor deze ambities terug krijgen.

Om onze duurzaamheidsambities waar te kunnen maken, is het nodig dat wij **naast de Culemborgers gaan staan** en de verduurzamingsopgave samen met hen gaan oppakken. Om dit te bereiken wil het CDA vooral 'groepen' inwoners, organisaties en bedrijven stimuleren die uit zichzelf met goede voorstellen voor de verduurzamingsopgave komen. Het CDA wil voorkomen dat verwachtingen worden gewekt die de gemeente (nog) niet kan waarmaken.

Het CDA wil ruim baan bieden aan inwoners en bedrijven om zelf bij te dragen aan de doelen van het Klimaatakkoord van Parijs. Deze (wellicht suboptimale) route is van belang voor het draagvlak voor het energie- en duurzaamheidsbeleid. In deze fase van de energietransitie ziet het CDA meer in het succesvol stimuleren van concrete **kleinschalige verduurzamingsinitiatieven** dan het benaderen van gehele wijken met de doelstelling die aardgasvrij te maken.

Het CDA wil ruimte houden voor innovatie, wil in kunnen spelen op nieuwe inzichten en maatregelen kunnen blijven toetsen op hun **kosteneffectiviteit** en maatschappelijke impact. Dat kan betekenen dat wij de lokale duurzaamheidsdoelstellingen synchroon moeten laten lopen met de streefdoelen van het nationale Klimaatakkoord.

Om duurzaamheidsdoelstellingen te realiseren wil het CDA inzetten op een **integrale benadering van vraagstukken**. Ook kiezen wij voor de inzet van beleidsinstrumenten die langdurig beschikbaar zijn. Met consistent beleid weten investerende partijen beter waar ze aan toe zijn.

De verduurzamingsopgave is voor het CDA een doorlopend proces waarin wij al doende leren. Om dit proces naar de toekomst toe effectief te kunnen organiseren zullen **tijd, geld en menskracht** beschikbaar moeten komen. Als geld, tijd of mankracht ontbreekt kunnen gemeenten deze verantwoordelijke verduurzamingsopgave niet aan (de Raad voor het Openbaar Bestuur becijferde in januari 2021 dat gemeenten jaarlijks € 600 miljoen tekort komen).

De mogelijke realisatie van een **tweede windpark** heeft in de achterliggende raadsperiode voor veel spanning en discussie onder inwoners geleid. Het CDA vindt het belangrijk om hierin zorgvuldig tot een juiste afweging te komen. De gemeente heeft de taak het algemene belang van zijn inwoners te bewaken. Het CDA wil naar een keuze voor windenergie die weloverwogen is. Een keuze die zij kan uitleggen aan inwoners. Wij hebben betrokken partijen dan ook opgeroepen om een pas op de plaats te maken. Een eventueel aangepast plan moet recht doen aan zowel de ambities voor groene energie als de zorgen van onze inwoners.

Ten aanzien van een tweede windpark vindt het CDA het essentieel dat vaststaat dat de uitvoering past bij de Culemborgse maat, voordat plannen worden uitgevoerd. Een eventueel nieuw plan voor windenergie zal moeten voldoen aan **landelijke richtlijnen en normen**. Ontwikkelingen in de rechtspraak maken dat die normen opnieuw tegen het licht worden gehouden. Het CDA zal niet meegaan in het lokaal vaststellen van eigen normen. De maatschappelijke risico's die dat met zich meebrengt vinden wij te groot.

2.8 Verduurzamen energie infrastructuur

We willen dat **inwoners niet gedwongen** worden om deel te nemen aan een collectieve energievoorziening, maar dat zij altijd een eigen keuze moeten kunnen maken.

In veel situaties geldt dat **energieopwekking** de samenleving als geheel ten goede komt, maar lokaal voor overlast kan zorgen. Het kan volgens het CDA niet zo zijn dat de rekening voor het klimaatbeleid eenzijdig bij huishoudens wordt neergelegd. Daarnaast heeft het opwekken van energie door middel van zon en wind een grote invloed op ons landschap. We willen daarom dat de zogenoemde zonnelader wordt toegepast: eerst zon op alle daken. Landbouwgronden en natuurgebieden worden zoveel mogelijk ontzien.

Het CDA zet in op een maximaal aandeel duurzame energie/ warmte door **energieopwekking op daken**. Zonnepanelen moeten de komende raadsperiode op iedere beschikbaar dak een vanzelfsprekendheid gaan vormen. Het CDA zou dan ook graag zien dat Culemborg de eerste stad in Nederland wordt die al zijn daken heeft voorzien van zonnepanelen. Het geldt dat kan worden verdiend met energieopwekking willen wij daarmee vooral lokaal laten renderen.

Het CDA is de komende raadsperiode terughoudend in werkzaamheden die moeten leiden tot het aardgasvrij maken van hele woonwijken. Voor ons is op dit moment de **route van isoleren en hybride warmtepompen** de meest effectieve aanpak.

We willen dat de gemeente bij het verduurzamen van wijken, gebruik maakt van de uitzonderingsmogelijkheid om te kiezen voor behoud en aanleg van gasnetten. Niet om gas te behouden voor de toekomst maar wel om **kansrijke innovaties** (zoals waterstof) die de infrastructuur van de huidige gasleiding gebruiken te kunnen benutten.

Het CDA wil regionale proeftuinen starten om ondernemers, woningcorporaties en initiatieven uit de samenleving te laten **experimenteren met duurzame projecten**. **Daarbij kan worden gedacht aan energie-, warmte opwek- en opslagprojecten en aan energiepositief bouwen.**

Kleinschalige **lokale energiecoöperaties** vervullen een belangrijke plek in de verduurzamingsopgave. Het CDA wil lokale coöperaties in hun startfase helpen door garanties en/of (voor) financiering te verstrekken.

Het CDA wil **energiearmoede** tegengaan. Daarom willen we ruimere regelingen voor investeringen in isolatie, energiebesparing en energieopslag. Denk aan koopwoningen die kunnen worden geïsoleerd met een (sociaal) krediet voor lagere- en middeninkomens. Maar denk ook aan verduurzaming van huurwoningen. Het CDA wil voorkomen dat de laagste inkomens bij stijgende energieprijzen het hardst worden geraakt.

2.9 Oog voor Culemborgse maat

Het CDA wil voorkomen dat de doelstellingen voor klimaatbeleid op voorhand te beperkt wordt opgevat als ruimtelijke opgave voor enkel wind- en zonprojecten. Wij geven daarom de voorkeur aan een gemeente die **duurzaamheidsinitiatieven** onder inwoners en ondernemers zelf faciliteert op de maat die Culemborg past.

Het CDA wil ruim baan geven aan initiatieven waarbij mensen zelf actief aan de slag willen gaan met het terugdringen van de CO₂-uitstoot. Het CDA wil groepen inwoners, organisaties en bedrijven die uit zichzelf met goede voorstellen en projecten voor verduurzaming komen stimuleren. Daarbij willen we vooral inzetten op **concrete projecten** en processen die op dit moment en zonder al te veel weerstand en risico te realiseren zijn.

Het CDA ziet graag dat (regionale) fondsen worden ingezet om **experimenten met energie/ warmteopslag** op buurtniveau of een regionaal isolatieprogramma van bestaande woningen van de grond te krijgen.

Om op grote schaal verduurzaming te faciliteren is voorfinanciering nodig, leert de praktijk. Daarbij is een startbedrag nodig om iets op gang te brengen. Om deze voorfinanciering mogelijk te maken heeft het CDA er bij de behandeling van de begroting van 2020 voor gepleit om de vrijvallende precariogelden te storten in een **groen ontwikkelfonds**. Een fonds dat investeringen met (maatschappelijk) rendement in onze stad mogelijk moet maken. Dat fonds kan worden ingezet als cofinanciering om geldstromen bij derden los te weken, zoals de provincie of het Rijk, of als borgstelling bij projecten. Het CDA is dan ook voorstander van fondsen die investeringen echt laten renderen voor de stad.

Ruimte in onze stad is schaars. De open groene ruimte om onze stad is daarbij hard nodig voor landbouw, natuur en recreatie. Waar dat kan zetten wij met de omgevingsvisie in op **slim dubbelgebruik**. Zonnepanelen horen daarbij volgens het CDA op daken, niet in weilanden. In de afgelopen raadsperiode heeft het CDA zich meerdere malen hard gemaakt eerst in te zetten op opwekking van duurzame energie en warmte op daken. Wij zetten deze lijn door in de nieuwe raadsperiode.

Duurzaam, klimaatneutraal en meer **groen is de norm bij nieuwbouwprojecten**. We bevorderen mogelijkheden voor de opvang en het hergebruik van regenwater.

III. ONDERNEMEND

Behoud voorzieningen
en prioriteit woningbouw

3. Samen voor een ONDERNEMEND Culemborg in 2022-2026

Het CDA kiest voor een ondernemende samenleving waarin plannen en ideeën door samenwerking een kans krijgen. Culemborg is nooit af.

Het CDA kiest voor een stad die niet stil mag komen te staan in haar ontwikkeling. Om die reden geeft het in de komende raadsperiode prioriteit aan de woningbouwopgave. De woningnood in en rond Culemborg is immers hoog. Voor de uitdagingen op het gebied van woningbouw, duurzaamheid, werkgelegenheid en scholing zoeken wij de samenwerking op met lokale en regionale partners.

In een ondernemende stad is het voorzieningenniveau op orde, is voor iedere Culemborger een passende woonruimte te vinden en is de openbare ruimte schoon en veilig. Voor de levendigheid van onze stad is de inzet van vele Culemborgse organisaties, bedrijven verenigingen en vrijwilligers essentieel. Een betrouwbare overheid stelt daarbij duidelijke grenzen en geeft mensen zekerheid. Waar nodig durft zij in te grijpen. Waardering en ondersteuning voor hen die zich inzetten voor de stad zoals wij deze kennen, is en blijft nodig.

3.1 Leefbaarheid en behoud van voorzieningen

Het CDA is trots op het voorzieningenniveau en de vele initiatieven en vrijwilligers die onze stad rijk is. Maar als wij realistisch zijn staan veel van deze **voorzieningen** en vooral hun exploitatie onder druk. Denk hierbij bijvoorbeeld aan De Fransche School, De Gelderlandfabriek, Het Elisabeth Weeshuis Museum, het zwembad maar ook initiatieven als De Ontmoeting, Bolderburen, stichting Present, Linawijs en het Odensehuis.

Om onze voorzieningen naar de toekomst toe in stand te kunnen houden is het CDA van mening dat het **samenwerkingspotentieel** in de stad aangesproken zal moeten worden. Een betere benutting, gebruik en bezetting van deze voorzieningen is nodig om de betaalbaarheid naar de toekomst toe veilig te kunnen stellen.

Het CDA wil ervoor waken dat **initiatieven in de stad** te veel op zichzelf gaan staan. Visie, verbinding en samenwerking zullen hard nodig zijn om verschillende initiatieven ook naar de toekomst levensvatbaar te laten zijn. Om diezelfde reden was het CDA in 2019 ook terughoudend om financieel bij te dragen aan de toekomstige exploitatie van de Gelderlandfabriek.

Iedereen hoort erbij. Het is belangrijk dat mensen elkaar ontmoeten buiten de eigen 'bubbel'. We stimuleren **ontmoetingen en evenementen** tussen mensen met goede banen en opleidingen en inwoners in een kwetsbare positie. Omdat de fysieke omgeving een belangrijke bijdrage kan leveren aan het bevorderen van contacten tussen inwoners denken wij proactief mee over mogelijke ontmoetingsplekken. We faciliteren daar waar nodig. Dit gaat verder dan het klassieke buurthuis, de bibliotheek of de binnenstad. Hierbij kan ook gedacht worden aan gemeenschappelijke (multifunctionele) ruimten/ binnentuinen in kerken, kringloopwinkels of koffiecorners van supermarkten.

Wijkmanagers kunnen fungeren als verbindingsofficieren in de wijk. Dit om ontmoetingen en **samenwerkingen op wijkniveau** te stimuleren.

Het CDA heeft er in 2019 voor gekozen een **zwemvoorziening** in onze stad te willen behouden, maar niet tegen elke prijs. Het CDA heeft constructief meegedacht met Stichting Zwembad Culemborg. In de gevonden tussenoplossing is de gemeentelijke bijdrage aan de zwembadexploitatie niet verdubbeld. Met het aangenomen reddingsplan zijn de zwemactiviteiten daarmee naar de toekomst toe nog niet zeker.

Om ook op de langere termijn een zwemvoorziening voor Culemborg te behouden is het van belang dat hierover in de gemeenteraad een discussie wordt gestart. Dit zodat tijdig benodigde maatregelen en reserveringen voor noodzakelijke investeringen kunnen worden getroffen. Het CDA wil dat in de te maken afweging ook het alternatief voor het verbeteren en uitbreiden van een veilige **recreatieve zwemlocatie aan de Lek** wordt meegenomen.

3.2 Actieplan wonen

Het CDA ziet dat veel mensen van buiten Culemborg hier woonruimte vinden. Tegelijkertijd zien wij dat ouderen, mensen die uit elkaar gaan en starters uit onze stad tevergeefs wachten op passende woonruimte. Doorstroming komt onvoldoende tot stand. Het CDA vindt dat de gemeente meer regie moet pakken om **doorstroming** binnen Culemborg te bevorderen. Wij willen een 'actieplan wonen' met concrete acties om zo snel als mogelijk te gaan bouwen.

Wij willen de komende raadsperiode extra aandacht voor de positie van starters, senioren en één- en tweepersoons huishoudens bij het **vinden van een geschikte huur- of koopwoning**.

Het bouwen van tijdelijke woningen (flexwonen) is een effectief middel in de strijd tegen woningnood dat snel kan worden toegepast. Hiermee bieden we perspectief aan mensen met een acute woonvraag, die met de reguliere woningtoewijzing tussen wal en schip vallen. Denk hierbij onder meer aan starters, gebroken gezinnen en mensen die een baan gevonden hebben in een nieuwe omgeving. Wij zetten hierbij maximaal in op de mogelijkheden voor **versnelde bestemmingsplanprocedures**.

Voor het CDA is de woningbouwopgave niet alleen een bouw- maar vooral **woonopgave**. De te bouwen woningen dienen aan te sluiten bij de wijze waarop onze inwoners in de toekomst zullen wonen. In de uitwerking van het woningbouwprogramma voor Culemborg zal de focus van het CDA vooral gericht zijn op het bevorderen van lokale in- en doorstroming in de bestaande woningvoorraad. Daarvoor is het onder andere nodig om inzicht te hebben in de verhuisbereidheid van de groeiende groep ouderen in onze stad. In 2035 zal een kwart van onze inwoners ouder zijn dan 65 jaar. Dat is zes procent meer dan nu.

Een **groeidend aantal inwoners** is voor het CDA geen doel op zich maar een middel om het voorzieningenniveau, de identiteit van onze stad en daarmee de leefbaarheid naar de toekomst toe op peil te houden en te versterken.

De groei van het aantal inwoners mag niet ten koste gaan van het groene en open karakter van onze stad. Om de wachtlijsten voor een woning weg te werken is voor de korte termijn **meer (sociale) woningbouw** nodig. Voor de gewenste realisatie van deze woningen zullen de prestatieafspraken met Kleurrijk Wonen herzien en concreet ingevuld moeten worden.

Wij zetten stevig in op de bouw van **levensloopbestendige woningen** voor senioren. Dit is niet alleen goed voor de woonbehoefte van toekomstige senioren; de bouw van levensloopbestendige woningen stimuleert ook de doorstroom op de woningmarkt.

Het CDA ziet graag meer woonruimte gerealiseerd in en rond de binnenstad. Het denkt daarbij ook aan **woonruimte boven winkels**. Dit kan bijdragen aan het levendiger en sociaal veilig houden van de binnenstad.

Het CDA wil regionaal werk maken van meer sociale woningbouw. Het pleit voor het regionaal (= volume) aanbesteden van een **'woonprogramma betaalbare woonruimte'** en zoekt daarvoor samenwerking met lokale en regionale woning corporaties. Dit in navolging van een geslaagd experiment met de inkoop van gestandaardiseerde - en daardoor goedkopere - sociale huurwoningen in de gemeente Oirschot.

We geven de voorkeur aan het **'bouwen voor de eigen behoefte'**. Culemborgers zouden voorrang moeten krijgen bij de inschrijving op nieuwbouwwoningen. Zo willen wij laten verkennen hoe een sociaal en/of economische binding met de woonplek onderdeel kan uitmaken van de verkoopvoorwaarden.

Wij zetten ons maximaal in voor het flexibel omgaan met **bijzondere woonvormen**. De combinatie van wonen en zorg voor een kind of familielid met een beperking vindt het CDA vanzelfsprekend.

We omarmen particuliere wooninitiatieven. Nieuwe woonconcepten krijgen vrijheid en medewerking om te ontwikkelen. Dit draagt optimaal bij aan de **diversiteit** en het aantal woningen.

3.3 Inbreiden boven uitbreiden

Landelijk is inbreiding van nieuwe woonbebouwing een efficiënt instrument gebleken om een stad vitaal te houden. Daarom kijken we in de woningbouw allereerst naar de mogelijkheden van **herbestemming, transformatie en verdichting** van de bebouwde omgeving. Waardevolle groenstructuren willen wij daarbij ontzien. Pas daarna kijken we naar uitbreiding van woningen aan de stadsranden.

Het CDA wil de kansen die de herontwikkeling van de **stationsomgeving** met zich mee zal brengen maximaal benutten. De realisatie van nieuwe woningen en woonvormen binnen de stadsgrenzen heeft prioriteit voor het CDA Culemborg. In de afgelopen raadsperiode heeft het CDA vaker aangegeven dat het graag ziet dat in de programmering van de Spoorzone naar de mogelijkheid voor woningbouw wordt gekeken.

Door belastende milieucontouren van bedrijven op Noord Pavijen op termijn te verkleinen en af te bouwen kan een deel van **Noord Pavijen** in de toekomst transformeren tot potentiële woonlocatie. Hiermee kunnen wij mogelijk een zeer substantieel deel van onze toekomstige woningbouwopgave realiseren in de nabijheid van een nieuw en eigentijds station. Het CDA staat achter deze ontwikkeling maar die moet wel gepaard gaan met behoud van de huidige werkgelegenheid en er moet oog zijn voor de belangen van de zittende ondernemers.

Het CDA vindt de bereikbaarheid van voorzieningen en de veiligheid van de leefomgeving belangrijk. Voor ouderen of mensen met een ernstig psychische aandoening, is het van belang dat er voldoende passende woonruimte met zorg dichtbij aanwezig is. Het CDA wil, als blijkt dat daaraan behoefte is, ook serieus kijken naar de mogelijkheden om de **verpleeghuiscapaciteit** uit te breiden.

Het CDA wil dat planontwikkelingen vanuit een totaalvisie op de stad tot stand komen. Wij zien de gemeente als bewaker van **integraliteit** die deze rol pakt in het kader van de uitvoering van de Omgevingswet.

3.4 Veilige, schone en plezierige wijk

De openbare ruimte is van ons allemaal. De zorg voor een aantrekkelijke en toegankelijke inpassing in de omgeving is daarom een vast onderdeel van ontwikkelopgaven. Het CDA blijft erop toezien dat de openbare ruimte niet vervuult en verloedert, maar dat wordt gewerkt aan een **schone, hele en veilige stad**.

Het CDA blijft erop toezien dat openbare ruimten en gebouwen goed **toegankelijk** zijn: hindernissen worden gesignaleerd en verholpen.

Veranderingen in de woonomgeving gaan de buurtbewoners aan. Wij vinden het daarom vanzelfsprekend dat **inwoners worden betrokken** bij grootschalige veranderingen en bouwinitiatieven in hun woonbuurt.

Iedereen moet op een veilige manier op pad kunnen. De openbare ruimte moet veilig zijn, door bijvoorbeeld het toepassen van **slimme verlichting**. Zo zorgen we voor zelfstandige mobiliteit van kinderen en ouderen.

In Culemborg is nog veel winst te behalen op het gebied van veiligheid en het gevoel van veiligheid. Wij zorgen dat buurten veilig zijn. Dit door de **zeggenschap** over de eigen buurt te vergroten. Inwoners weten immers vaak zelf het beste wat er speelt in hun wijk.

We stimuleren inwoners actief te zijn in hun buurt en we verhogen de mogelijkheden voor inwoners om medeverantwoordelijkheid te dragen. Mensen zelf vormen de basis voor **veiligheid en leefbaarheid**. We stimuleren initiatieven zoals WhatsApp Buurt Preventie en buurtouders die jongeren aanspreken. We leren onze kinderen dat spelen in de omgeving van water gevaarlijk kan zijn, dat speeltuinen en klimrekken risico's met zich mee kunnen brengen en accepteren dat de overheid niet overal een oplossing voor hoeft te bedenken.

Mensen moeten zich thuis en in hun directe leefomgeving beschermd en geborgen voelen. Dit geldt temeer voor gezinnen met kinderen en ouderen. Een veilige gemeente vraagt om **stevige maatregelen**. Geen woorden, maar daden.

Wij richten ons in het bijzonder op het tegengaan van criminaliteit die een grote impact heeft op het slachtoffer, diens directe omgeving en het **veiligheidsgevoel** in de samenleving, zoals ondermijning, verkeersoverlast en woninginbraken.

We waarderen de rol van de **wijkagent en de boa's**. Zij fungeren als ogen en oren van de buurt en dienen daar ook daadwerkelijk aanwezig en benaderbaar te zijn.

Wij willen dat inwoners signalen van **ondermijning anoniem kunnen melden**. Wij willen dat onze inwoners voorlichting krijgen over ondermijning, inclusief concrete voorbeelden daarvan en informatie over waar zij signalen anoniem kunnen melden. Ondermijning is criminaliteit die de bovenwereld met de onderwereld vermengt en dat tast onze rechtsstaat aan. Drugsdumpingen, mensen die onder bedreiging of chantage ruimte moeten afstaan voor een illegale hennepplantage, winkels waar je nooit een klant ziet, of een drugslab midden in een woonwijk. Zomaar voorbeelden van ondermijning die in onze gemeente (kunnen) voorkomen. Van een gemeente verwachten wij dat zij wanneer nodig durft in te grijpen. Wij willen dat de gemeente samen met politie, de Belastingdienst en andere maatschappelijke organisaties optrekt om ondermijning tegen te gaan.

Onze inzet is gericht op het vergroten van vertrouwen in organisaties, de bekendheid van de professionals en de samenwerking binnen de wijk. We continueren de **Wijkaanpak in Schoolhof West** zo lang de aanpak daarvan door inwoners zelf als effectief wordt aangemerkt.

We willen een nul-beleid voeren als het gaat om **coffeeshops** in onze gemeente. Wij willen geen verruiming en experimenten rond onze coffeeshops.

Wij willen dat (mobiel) **cameratoezicht** kan worden ingezet op plekken met langdurige ernstige overlast of onveilige situaties. Cameratoezicht werkt preventief, draagt bij aan de veiligheidsbeleving en ondersteunt de opsporing van daders.

Voor het CDA is de veiligheid op wegen, waaronder die op de Goilberdinger- en Beusichemse Dijk door een toenemend gebruik van auto's, motoren, fietsers en wandelaars een punt van zorg. Het CDA wil graag met inwoners en met hulp van ervaringen uit andere gemeenten, zoeken naar een oplossing om **de dijken veiliger** te maken en het gevoel van onveiligheid als gevolg van te hard rijden beperken. Zelf heeft het CDA eerder gevraagd naar de mogelijke inzet van moderne flitstechnologie/ mobiele flitspalen. Voor ons standpunt op het gebied van verkeersveiligheid wordt verwezen naar 2.3.

3.5 Ruimte voor initiatieven uit samenleving

Wij geloven in de kracht van de samenleving. Een overheid die initiatief laat bij de samenleving: inwoners, **vrijwilligers**, ondernemers, verenigingen en bedrijven. Voor ons begint politiek met de **erkenning van maatschappelijk initiatief**. Vertrouwen in elkaar staat centraal. Mensen, bedrijven, verenigingen en organisaties moeten daarom de ruimte krijgen. De gemeente moet hen daarbij niet in de weg lopen. We willen geen gemeente die alles zelf wil bedenken. De gemeente moet de partner zijn van Culemborgers met plannen en ideeën. Dit kan door mee te denken, geld beschikbaar te stellen vanuit bijvoorbeeld het initiatievenloket, maar ook door te faciliteren in ruimtes om bij elkaar te komen,

Bij zoveel mogelijk projecten moet de gemeentelijke organisatie zich afvragen of zij zelf aan de slag gaat of dat ideeën van de inwoners uitgevoerd kunnen worden. Als inwoners een project sneller, goedkoper of met meer draagvlak uit kunnen voeren dan de gemeente, moet hiervoor ruimte worden gegeven. Het CDA is voor het **uitdaagrecht** (Right to challenge) en behoud van het initiatievenloket. Wij steunen voorstellen van inwoners en verenigingen om de uitvoering van een collectieve voorziening over te nemen (tegen minder of gelijke kosten). Dit kan om van alles gaan: van onderhoud van snippergroen om het huis, het beheer van sportvelden door de club tot de zorg voor ouderen. Initiatief uit de samenleving voorrang geven moet normaal worden. De gemeente hoeft niet alles zelf te doen.

3.6 Betrokkenheid inwoners bij besluitvorming

Het CDA zet in op een betere betrokkenheid van inwoners bij grote besluiten die ingrijpen in hun leven of leefomgeving. Deze betrokkenheid verhoogt de kwaliteit van de besluiten en zorgt voor meer draagvlak in de samenleving. Hierbij is het belangrijk dat vooraf duidelijk is wat er gebeurt met de bijdrage van de inwoners en wat de rol is van de gemeenteraad. Bij grote **participatieprocessen** moet de gemeenteraad daarom vooraf duidelijke kaders meegeven: wat is de rol van de inwoners? Wat is de vraag aan de inwoners? Wat ligt al vast en wat staat nog open? Welke eisen heeft de gemeenteraad zelf al?

Om de kwaliteit van participatie te verhogen, volgen we de ontwikkelingen rondom **nieuwe vormen van participatie**. We willen ontdekken of en hoe deze nieuwe vormen ondersteunend kunnen zijn om inwoners beter te betrekken bij het proces van besluitvorming in de gemeente.

3.7 Lokaal ondernemerschap

Voor het CDA is het belangrijk dat de gemeente met het midden- en kleinbedrijf (MKB) afspraken maakt op basis van wederkerigheid (geven en nemen). Zo willen we dat met het **bedrijfsleven, het onderwijs en andere organisaties** afspraken gemaakt worden op het gebied van duurzaamheidsmaatregelen, investeringen in opleidingen ter bevordering van toekomstig personeel, aanstellen van mensen met een beperking, een minimaal aantal stage- en leerplekken en investeringen in innovatie. Naast het maken van afspraken is het ook van belang dat deze afspraken worden nagekomen.

Voor het CDA zijn **familiebedrijven en MKB-bedrijven** de motoren waar de samenleving op draait. Waardering voor het MKB is dan ook op zijn plaats. Veel inwoners zijn werkzaam in het midden- en kleinbedrijf, dat goeddeels afhankelijk is van lokale en regionale keuzes en ontwikkelingen. Lokale ondernemers maken zelf de belangrijkste keuzes. Maar de gemeente kan wel randvoorwaarden scheppen voor een florerende lokale economie en bedrijven ondersteunen.

We willen **1 aanspreekpunt voor ondernemers** dat verantwoordelijk is voor het traject van vergunningsaanvragen maar ook voor kansen en vragen. Een ondernemer hoeft dus niet meer te 'zoeken' naar de juiste ambtenaar bij het juiste loket.

Het CDA vindt het belangrijk dat beschikbare middelen uit het **ondernemersfonds** effectief worden aangewend en een goede spreiding kennen over de stad.

Het CDA wil samen met ondernemers en inwoners opnieuw kijken naar de **parkeertarieven** in onze stad. In de afgelopen raadsperiode heeft het CDA voorgesteld om de invoering van betaald parkeren bij winkelcentra Parijsch en Chopinplein uit te stellen en daarover eerst in gesprek te gaan met ondernemers en inwoners. Het CDA vindt het van groot belang dat beoogde verhogingen van opbrengsten uit parkeerbelasting niet eenzijdig worden opgelegd, maar dat ondernemers, inwoners en winkeliers in de gelegenheid worden gesteld over varianten mee te denken. Mogelijke negatieve bijeffecten wil het CDA voorkomen. Ook wil het CDA dat er naar de mogelijkheid wordt gekeken van een gereduceerd parkeertarief voor de decembermaand.

In het kader van het toekomstbestendig maken van de economie is flexibiliteit belangrijk. De ondernemer moet meer ruimte krijgen om te ondernemen. Dat kan door het schrappen, aanpassen of flexibiliseren van regels en **meer ruimte voor experimenten** in het op te stellen omgevingsplan.

Wij hebben aandacht voor kansen voor ondernemers en bedrijven op ons bedrijfsterrein. We willen daarbij inzetten op het beter benutten/ revitaliseren van het huidige **bedrijfsterrein**. Een goed inzicht in aanwezige leegstand vinden wij hierbij belangrijk.

3.8 Attractieve (binnen)stad

We willen dat de gemeente de huidige **activiteiten in de binnenstad** continueert. Oplossingen worden in samenspraak met lokale ondernemers bedacht. We willen dat leegstaande winkels, bedrijfsgebouwen of overheidspanden worden gebruikt om startende en kleine ondernemers te huisvesten, en dit samen met banken en lokale vastgoedeigenaren realiseren.

We zijn voorstander van een verhuisfonds als dit kleine bedrijven helpt om zich te verplaatsen naar het kernwinkelgebied en moedigen het concentreren van winkels aan.

Voor winkeliers en horecabedrijven worden de overlevingskansen groter als meer toeristen en recreanten de gemeente bezoeken. De **regionale economie** dient dan ook een belangrijk onderdeel te zijn bij het opstellen van een omgevingsvisie. **Betrokkenheid van inwoners** en ondernemers bij het opstellen van deze omgevingsvisie vinden wij vanzelfsprekend.

Het CDA zet in op groei van **toerisme en recreatie**. De gemeente faciliteert binnen haar mogelijkheden een optimale invulling en benutting van de voorzieningen in het havengebied, waaronder de restaurantvoorziening Op de Haven. Het CDA staat positief tegenover uitbreidingsmogelijkheden voor zowel camping als haven.

3.9 Toegankelijk houden cultureel (religieus) erfgoed

Een door het Rijk gemaakte inschatting laat zien dat er de komende jaren tussen de 30 en 80 procent van alle Nederlandse kerken leeg kan komen te staan. Om ons cultureel erfgoed voor de komende generaties bewaard en toegankelijk te houden willen we het keuzeprocess van de eigenaren stimuleren en ondersteunen. Zonder **monumentale gebouwen** als het oude stadhuis, de vijf monumentale kerken en het Elisabeth Weeshuis zou onze binnenstad er heel anders uitzien en functioneren. Het CDA hecht er waarde aan deze kwaliteit te behouden voor volgende generaties.

Op initiatief van het CDA werkte het college, met subsidie van de provincie, reeds een **(kerken)visie op de toekomst van religieus cultureel erfgoed** uit. In de komende raadsperiode willen wij meer inzet plegen op daadwerkelijk publiek toegankelijk houden van dit cultuurhistorisch erfgoed. Wij willen voorkomen dat deze gebouwen, die eeuwenlang als ontmoetingsplaats hebben gefungeerd, naar de toekomst toe niet meer toegankelijk zijn voor publiek. Wij willen dit bereiken door eigenaren/ gebruikers te laten deelnemen aan de stuurgroep leefbare binnenstad, door verbindingen te leggen naar partijen en initiatieven met een ruimtevraag en door ons hard te maken voor meer gezamenlijke communicatie over culturele activiteiten en bezienswaardigheden in de stad.

Wat betreft het CDA investeren wij mee in het behoud van betekenisvolle en beeldbepalende monumenten. Zeker als deze een bijzondere maatschappelijke en cultuurhistorische waarde vertegenwoordigen. Om grote financiële opgaven in de toekomst voor te zijn is het CDA een groot voorstander van de oprichting van de Beheerstichting Grote Barbara waarmee een breed maatschappelijk gebruik (en daarmee instandhouding) van de Grote of Barbarakerk wordt beoogd. Voor wat betreft het CDA ligt hier echt een gezamenlijke verantwoordelijkheid van stad, gebouweigenaren en gemeente.

3.10 Aantrekkelijk buitengebied

Het CDA staat voor goede basisvoorzieningen voor zijn inwoners. Daar horen voor ons ook de inwoners van het buitengebied bij. Het CDA heeft daarom in de afgelopen raadsperiode ingestemd met de keuze voor een gemeenschappelijke regeling om in het buitengebied een toekomstbestendig **glasvezel** breedbandnetwerk aan te kunnen leggen. In de komende periode is het van belang er zicht op te houden dat dit ook daadwerkelijk naar tevredenheid van inwoners wordt gerealiseerd.

De agrarische sector draagt mede zorg voor het karakter van ons buitengebied. Het **Lage Veld, de Volencampen, de Zump en de Redichemse Waard**, zijn stuk voor stuk gebieden om te koesteren. Waar nodig en gewenst denken wij actief mee in het stimuleren en realiseren van toekomstbestendige (verdien)modellen om de waarde van het buitengebied te behouden en waar dat kan te versterken. Denk aan energieopwekking, lichte vormen van recreatie en toerisme en-of woningbouw in combinatie met natuurontwikkeling.

Het CDA ziet in de op te stellen **omgevingsvisie** graag meer ruimte om het buitengebied naar de toekomst toe vitaal te houden. Denk dan onder andere aan meer ruimte voor nevenactiviteiten bij gronden met een agrarische bestemming.

Het CDA ziet graag dat de gemeente de totstandkoming van kleinschalige en **hoogwaardige bed-en-breakfast-voorzieningen** stimuleert, zowel in de binnenstad als in het buitengebied.

Voor de ontwikkeling en **promotie van (nieuwe) wandel- en fietsroutes** werken wij samen met omliggende gemeenten en overkoepelende organisaties.

Het CDA is tegen het **gedwongen vertrek van boerenbedrijven**, zonder dat daar een ruimhartige compensatie tegenover staat. Er mag niet met onteigening bedreigd worden.

3.11 Bloeiend verenigingsleven

Wij maken ons sterk voor een **vitaal verenigingsleven**. Verenigingen met al hun vrijwilligers zijn het cement van de samenleving. Hier leert jong en oud om samen te werken, om te gaan met teleurstellingen, en verantwoordelijkheid te nemen. Daar waar voorzieningen onder druk staan worden deze bij voorkeur ingericht voor meerdere gebruikers. Zo kunnen voorzieningen langer behouden blijven. Scholen, zorginstellingen en verenigingen maken bijvoorbeeld gebruik van hetzelfde gebouw.

Het CDA onderneemt actie wanneer het van verenigingen of bedrijven hoort dat overbodige **regels en vergunningen** hen in de weg zitten. Op overbodige regels zit niemand te wachten. Een goed en verstandig plan of idee dient ruimte krijgen. Zeker als kan worden volstaan met algemene regels of met een melding. Benodigde vergunningen zijn voor verenigingen bij voorkeur doorlopend (zodat deze niet periodiek verlengd hoeven te worden).

Wanneer vrijwilligers- en verenigingsactiviteiten in het verlengde liggen van alledaagse (vergunningsvrije) activiteiten, zoals bijvoorbeeld bij een concert of tentoonstelling in een kerk, willen wij willen soepel omgaan met **evenementenvergunningen**. Verstrekken van kleine subsidies (bijvoorbeeld onder €5000) krijgen een lichte verantwoordingsplicht. Dus zonder uitgebreide administratie en regels.

Wij willen dat het maatschappelijk middenveld in onze stad meer ruimte krijgt om zelf inkomsten te genereren. Wij stimuleren de organisatie van kleinschalige **evenementen**. Waar regels in de weg staan nemen wij deze uit de weg.

Het CDA wil een gedeeltelijke **vrijstelling van OZB voor verenigingsgebouwen**. Dit als compensatie voor genomen verduurzamingsmaatregelen.

3.12 Kunst en cultuur voor iedereen toegankelijk

Het CDA kijkt graag naar de manier waarop wij de culturele infrastructuur in onze stad kunnen faciliteren en versterken. De in 2021 vastgestelde **cultuurvisie** geeft daar een mooi houvast voor. Bij het vaststellen van deze cultuurvisie heeft het CDA gepleit voor het bevorderen van samenwerking tussen de verschillende culturele activiteiten in onze stad.

Wij vinden het belangrijk dat iedere inwoner toegang heeft tot plekken waar kunst en cultuur tot leven komen. Daarom is het belangrijk dat er **laagdrempelige voorzieningen** voor de cultuursector beschikbaar blijven.

Het CDA is terughoudend om **culturele instellingen** volledig afhankelijk te laten zijn van gemeentefinanciering. Wel helpt het initiatieven op weg en zorgt het voor de benodigde verbinding met het bestaande culturele aanbod. De gevolgen van corona voor de cultuursector zijn immers groot. We willen lokale kunst- en cultuurgezelschappen zo snel mogelijk op verantwoorde wijze weer verantwoord hun gang laten gaan. Naast de door hen verzorgde lessen, repetities en bijeenkomsten dragen deze activiteiten ook bij aan het gemeenschapsgevoel en aan het verminderen van eenzaamheid. Voor een tegemoetkoming of overbrugging van omzetschade bij zzp'ers en culturele instellingen zijn wij afhankelijk van landelijke steunpakketten.

3.13 Waardering voor vrijwilligers

Vrijwilligers vormen een onmisbare schakel in onze stad. De gemeente kan veel doen om het **vrijwilligerswerk** te waarderen en daarnaast leuker en vooral ook makkelijker te maken. Dit door bijvoorbeeld de administratieve lasten voor vrijwilligersorganisaties te verminderen en trage procedures te voorkomen.

Als het aan het CDA ligt is er binnen de gemeente één **vaste contactpersoon** voor iedere vrijwilligersorganisatie.

IV. SPAARZAAM

Inzet op zuinigheid
en samenwerking

4. Samen voor een SPAARZAAM Culemborg in 2022-2026

Wij gaan voor een gemeente die vertrouwen uitstraalt, daarnaar handelt en denkt in kansen; toekomstgericht! Het CDA kiest daarbij voor een zuinige gemeente waarin wij niet meer geld uitgeven dan beschikbaar is. We realiseren ons dat het toegenomen takenpakket van gemeenten en de complexiteit aan samenwerkingsverbanden het steeds lastiger maakt om lokaal tot een integrale afweging te komen. Sommige onderwerpen zijn daarbij zeer specialistisch van aard of vragen om een gemeente overstijgende aanpak. Samenwerking in de regio is tot nu toe echter geen succesverhaal. Dit moet echt beter.

Het CDA staat voor een positieve houding naar de samenleving. De overheid is er om het samenleven mogelijk te maken voor ons allemaal. Problemen in de stad willen we samen oplossen. De gemeente moet daarbij een betrouwbare partner zijn. Het is erg als mensen vinden dat de gemeente er niet voor hen is. Of niet naar hen luistert.

Het CDA zet in op samenwerking en gedeelde verantwoordelijkheid. De gemeente hoeft niet alles zelf te doen of te betalen, veel zaken kunnen door de samenleving mede worden opgepakt. Het zit in onze genen om verbinding met anderen te zoeken. Dit omdat we ervan overtuigd zijn dat samenwerking meer perspectief en vertrouwen biedt dan een ieder voor zich maatschappij. De menselijke maat staat centraal, het WIJ is belangrijker dan ik.

4.1 Dienstbare overheid

Het CDA verwacht van de gemeente een **open houding** die erop gericht is om Culemborg zorgzaam, ondernemend en duurzaam te maken. Daarbij zal de gemeente zich steeds de vraag moeten stellen of zij ruimte aan de stad laat, zelf initiatief neemt of dat zij samenwerkt.

De gemeentelijke organisatie moet **duidelijk, transparant en slagvaardig** zijn. Inwoners en ondernemers behoren actieve medewerking en goede, tijdige en begrijpelijke informatie te krijgen.

Het CDA staat voor een overheid die zo dicht mogelijk op de samenleving zit en de samenleving zo veel mogelijk ruimte geeft. Het oude principe dat de gemeente er voor de inwoners is en niet andersom moet weer volop gelden. Voor onze inwoners zijn raadsleden in principe het eerste aanspreekpunt voor de overheid. Het CDA wil daarom dat **dienstverlening dichtbij de inwoners en ondernemers** wordt aangeboden én waar mogelijk digitaal. Tenzij de situatie om maatwerk vraagt bijvoorbeeld in de zorg (sociaal domein) waar vaak kennis van de specifieke situatie vereist is om goede diensten te verlenen.

Het oppakken van problemen is geen alleenrecht van de gemeente. In een zorgzame, ondernemende en duurzame samenleving nemen mensen met elkaar initiatieven om problemen op te pakken. Voor de ander, de buurt of het milieu. De gemeente moet daarbij **dienstbaar en betrouwbaar** zijn en ruimte bieden aan die initiatieven. Het is de politieke uitdaging die kracht(en) in de samenleving aan te boren en te benutten.

Samen maken wij dé stad. Bij de ontwikkeling van beleid voor het sociaal domein is het belangrijk dat gemeente de kennis en ervaring die binnen de stad aanwezig is benut. Bij voorkeur kijkt het ook op welke manier gemeente en maatschappelijke partners, zoals scholen, kerken, moskeeën, vrijwilligersorganisaties en sportverenigingen, elkaar kunnen versterken.

Om bepaalde zaken gerealiseerd te krijgen, moet er goed onderhandeld worden met hogere overheden. We hebben **korte lijnen met de provinciale, regionale en landelijke CDA-fracties**. We kunnen daardoor zaken snel aankaarten en aanpakken.

4.2 Zuinigheid voorop

Het oude spreekwoord 'Zuinigheid met vlijt bouwt huizen als kastelen' heeft voor het CDA niets aan waarde verloren. We vinden dat we duurzaam moeten omgaan met de financiële middelen die voorhanden zijn. Onze uitgangspunten voor het financieel beleid zijn: zorgvuldigheid, spaarzaamheid, transparantie en gematigde lokale lasten.

We willen geen hogere **lokale belastingen** voor inwoners, organisaties en ondernemers. Bij de behandeling van de gemeentebegroting heeft het CDA in de afgelopen raadsperiode bewust gekozen om niet te veel nieuw beleid te ontwikkelen. Met de tegenvallende inkomsten vanuit het rijk vinden wij het belangrijk dat de gemeente als een goede rentmeester met haar geld omgaat en gezond (toekomstbestendig) investeert.

Wij willen in principe dat de gemeente alleen de Rijksinkomsten inzet voor taken die we van de Rijksoverheid krijgen. Wij willen niet dat we onze **zorgplicht-taken** voor onze inwoners verwaarlozen door investeringen in andere landelijke doelstellingen (zoals duurzaamheid) zonder adequate financiën vanuit het Rijk.

We willen niet dat de **OZB** (onroerendezaakbelasting) wordt verhoogd om nieuw beleid uit te voeren. In de bezuinigingsronde van 2020 heeft het CDA Culemborg ervoor gekozen om inwoners en ondernemers zoveel mogelijk te ontzien waar het gaat om lastenverzwaringen. Uitgangspunt van het CDA is en blijft dat een verhoging van de OZB een uiterst middel vormt om de begroting sluitend te krijgen. De door het CDA ingediende voorstellen om de OZB-verhoging te verlagen naar 10% konden niet rekenen op een meerderheid. Wel hebben wij een lastenverzwaring voor sportverenigingen kunnen voorkomen.

Bij de begrotingsbehandelingen van 2021 heeft het CDA gevraagd om terughoudend en voorzichtig te zijn met uitgaven voor nieuw beleid. Een **meerjarig sluitende begroting** zegt nog niet of het ons gaat lukken om ingeboekte besparingen te realiseren. Het CDA ziet naar de toekomst toe nog forse investeringen en kosten op zich afkomen. Denk dan aan de onderwijshuisvesting, het behoud van cultureel erfgoed, de overdracht van de stortplaats van de Avri, nieuwe of uitbreiding van taken in de nieuwe Omgevingswet of de verantwoordelijkheden voor het beschermd wonen, maar ook de groeiende groep ouderen en de effecten van corona. Ontwikkelingen die zeker impact zullen hebben op begrotingsruimte in de toekomst.

Om op langere termijn investeringen mogelijk te maken zullen wij bijtijds reserves moeten aanleggen. Het CDA blijft erop toezien dat ingezet beleid ook daadwerkelijk werkt zodat tussentijds bijgestuurd kan worden. Voor ons is het belangrijk is dat er goed wordt gekeken of alle instrumenten en investeringen ook het **effect** halen dat we ermee willen bereiken. Om te kunnen beoordelen of iets wel of niet werkt, kijken wij naast cijfermatige onderbouwingen ook naar ervaringen en verhalen uit de praktijk.

Wij vinden de functie van een **rekenkamer** in de gemeente belangrijk voor projecten met grote belangen voor de inwoners en/of risico's. Een rekenkamer(functie) moet in staat zijn om te kunnen bepalen of het gemeenschapsgeld zorgvuldig en zinnig is uitgegeven.

4.3 Samenwerking in de regio moet beter

Samenwerking in de regio is tot nu toe geen succesverhaal. Dit moet echt beter. Het CDA staat in de regio Rivierenland voor een politiek en voor oplossingen waar onze inwoners (op termijn) echt wat aan hebben. Willen we voor onze inwoners in de komende raadsperiode echt iets bereiken, dan helpt het als wij als politieke partij proactief de **samenwerking in de regio** opzoeken. Samen optrekken, vergroot volgens ons de kans op voordelen en slagkracht bij projecten.

Door de **overheveling van taken vanuit de Rijksoverheid** en provincie is onze gemeente steeds meer taken gaan uitvoeren. Om kwalitatief goede dienstverlening te kunnen blijven bieden is samenwerking met andere gemeenten essentieel. Hierbij vindt het CDA het belangrijk dat dienstverlening zo dichtbij en laagdrempelig mogelijk wordt aangeboden. In een steeds complexer wordende samenleving kunnen veel problemen alleen worden opgepakt door samenwerking. Dat gaat ook op voor de regio. Het CDA wil voorkomen dat wij veel tijd en geld stoppen in zaken die door een gemeente in de regio al wordt opgepakt.

Corona heeft ons laten zien dat **afstemming zoeken in de regio** een stuk makkelijker is geworden. Je zou kunnen stellen dat het ons meer in contact heeft gebracht met onze regionale fracties. Deze afstemming heeft het inzicht opgeleverd dat veel vraagstukken niet op zichzelf staan en dus om een gemeentegrens overstijgende aanpak vragen. Samen kunnen wij koers maken. Samen bereiken wij meer dan alleen.

4.4 Oog voor waarden en tradities

Het CDA is een partij van en voor mensen die een positieve bijdrage willen leveren aan onze steeds **veranderende samenleving**. Een samenleving waarin het individu, het 'ik', een steeds belangrijker plaats lijkt in te nemen. Maar ook een samenleving waarin je steeds vaker merkt dat heel veel mensen dat soort individualisme eigenlijk helemaal niet willen. Binnen verenigingen, scholen, (sport)clubs, samenwerkingsverbanden, kerken, de moskee, in de familie en het gezin maar ook gewoon op straat, zien we dat we met elkaar meer kunnen bereiken dan alleen.

Wij stellen een zorgvuldige afweging van belangen voorop. Wij laten ons daarbij inspireren door de **christelijke waarden**.

Het CDA zoekt naar nieuwe vormen van samenwerking en bestuur, die passen bij een nieuwe tijd, maar die altijd de mens en zijn omgeving centraal stellen.

Waarden en tradities helpen ons om ons thuis te voelen in een onrustige wereld. Wij ondersteunen initiatieven die hier een actieve bijdrage aan leveren op sociaal, cultureel of natuurgebied.

Wij erkennen de vormende en bindende waarde van religieuze en culturele verbanden en (sport-)verenigingen. Zij zijn dienstbaar aan de samenleving.

4.5 Een feestelijke jaarwisseling voor iedereen

Het CDA Culemborg vindt dat de jaarwisseling voor iedereen een feest moet zijn. Onveilige situaties en vuurwerk dat tegen politie en hulpverleners wordt gebruikt zijn onacceptabel. Toch heeft het CDA in januari 2020 lokaal tegen een aantal vuurwerkmoties gestemd. Dit omdat wij vinden dat de gevolgen van **vuurwerk** een dermate grote impact hebben dat een echte oplossing nodig is. Een oplossing die wordt geregeld op niveau van de Rijksoverheid. Het CDA Culemborg pleit voor eenduidigheid. Met landelijke regels is het veel duidelijker waar je aan toe bent.

Door corona zag de **jaarwisseling** er in 2020 anders uit. Omdat de CDA-fractie vooral heeft willen kijken naar wat er wél kan heeft het werk gemaakt van het idee om op slag van Nieuwjaar door de kerken de kerkklokken te laten luiden. Een ludieke actie die voor wat betreft het CDA structureel mag terug keren.

4.6 Gemeente heeft voorbeeldfunctie

Het CDA vindt dat de overheid zelf het **goede voorbeeld** moeten **geven** waar het gaat om de verduurzamingsopgave. Als we van de burgers en bedrijven het één en ander verwachten, dan moeten we ook zelf bereid zijn het één en ander te gaan doen. In de verduurzamingsopgave dient de gemeente zelf dan ook het goede voorbeeld te geven.

Het CDA wil inzetten op **ontzorging en voorfinanciering** bij concrete projecten die het maatschappelijk vastgoed (scholen, buurthuizen, verenigingsgebouwen en cultureel erfgoed) en bedrijfsterreinen helpen te verduurzamen. Dit bespaart deze organisaties veel werk en leidt in veel gevallen tot lagere energiekosten.

Om **ambtelijke capaciteit** gericht in te zetten pakt het CDA de verduurzaming van bedrijfsterreinen bij voorkeur op in regionaal verband.

Nieuwe scholen worden energieneutraal gebouwd en hebben voldoende ventilatie. Voor bestaand onroerend goed wordt in beeld gebracht welke duurzaamheidsinvesteringen noodzakelijk zijn. Met de in 2020 aangenomen **investeringsagenda** is reeds een start gemaakt met het energieneutraal (en gezond) maken van de Brede School Culemborg West.

We willen dat **duurzaam inkopen** de norm is. Zo willen we dat opdrachtnemers bij overheidsopdrachten gestimuleerd worden om zich in te zetten voor extra werk, of stageplekken, bijvoorbeeld voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

De gemeente heeft zelf een belangrijke voorbeeldfunctie als het gaat om duurzaam **inkoopbeleid**. Door werkzaamheden in bijvoorbeeld catering, productiewerk en (groen)onderhoud te beleggen bij deze doelgroepen bieden we elkaar de kans om een mooie invulling te geven aan maatschappelijke behoeften.

Een belangrijke voorwaarde voor duurzaamheid is nabijheid. We stimuleren regionale - en waar mogelijk lokale - inkoop door de gemeente. We willen daarnaast dat de kennis en ervaring over **maatschappelijk verantwoord inkopen** in de regio wordt samengebracht om eenduidige criteria op te stellen. Hierdoor weten (lokale) opdrachtnemers waar zij aan toe zijn en hoe zij zelf met passende en innovatieve oplossingen kunnen komen.

4.7 Wel of niet werken met een raadsprogramma

In de vorige raadsperiode is gekozen om raadsbreed te werken vanuit een gezamenlijke focus en dat is, zo heeft de praktijk geleerd, best even wennen. Het CDA is geen uitgesproken voor- of tegenstander van een breed **raadsprogramma**. De stad effectief besturen, daar is het ons om te doen.

Financiële Paragraaf

FINANCIËLE PARAGRAAF

Als wij ons verkiezingsprogramma met de wetenschap van nu vertalen naar cijfers dan kunnen wij ons programma realiseren binnen de beschikbare financiële middelen. Door gericht te prioriteren en te werken vanuit een lange termijn strategie, streven wij naar een kostenbesparing voor onze inwoners.

Bandbreedte van financiële consequenties

Verwijzing naar paragraaf verkiezingsprogramma	impact	structureel (uit onze begroting)	eenmalig (uit onze reserves)
Uitleg: - staat voor verminderen uitgaven / o voor binnen bestaan (rood = besparing)			
Speerpunt 1: Zorgzaam			
1.1 Dekking door vragen eigen bijdrage naar draagkracht in huishoudelijke hulp (vb abonnementstarief)	--	(150 - 250 k)	
1.3 en 1.5 Steun voor wie een ander helpt (vb mantelzorg, vrijwilligers)	o		
1.4 en 1.6 Bieden kansen voor onze jongeren (vb huiswerkbegeleiding en stageplaatsen)	o		
1.12 Goede voorzieningen voor ons onderwijs (vb onderwijshuisvesting)	+++	200 - 400 k	
1.5 Dekking door besparing en duidelijke afbakening kosten voor jeugdzorg	-	(50 - 100 k)	
1.7 Meer aandacht en zorg voor onze ouderen (vb huisbezoeken, ouderenconsulent)	+	50 - 100 k	
1.8 Meer Culemborgers in beweging door concretisering sportakkoord (vb sportregisseur)	++	75 - 150 k	
1.9 Terugdringen eenzaamheid middels betere zorg/ ondersteuning probleemgezinnen (vb zelfgekozen zorgmentor)	+	25 - 75 k	
1.10 Terugdringen laaggeletterdheid (vb regionaal leesoffensief)	+	25 - 75 k	
1.11 Terugdringen armoede (vb schuldhulpregelingen)	o		
1.15 Realisatie openbaar toegankelijke toiletten in winkelcentra	+	0 - 10 k	€ 20.000
Dekking door te besparen op kosten voor eigen gemeentelijke beleidsmonitor	-	(20 - 30 k)	
		155 - 430 k	
Speerpunt 2: Duurzaam			
2.1 Afschaffing betaling per lediging bij afvalinzameling	o		
2.1 Proef gratis brenglocatie luiers en incontinentiemateriaal bij milieustraat	+	20 - 50 k	
2.1 Vervroegd afstoten stortplaats Avri	++		-€ 1.000.000
2.3 Goede bereikbaarheid alle verkeersdeelnemers (Vianense Poort, N320, snelfietspad en Weidsteeg/ Hockesingel)	+++		-€ 2.000.000
2.5 en 2.6 Investeren in vergroening/ bloeiende leefomgeving (boomaanplant, bloemrijk bermbeheer ivm biodiversiteit)	+	20 - 50 k	
2.7 en 2.8 Investeren in concrete verduurzamingsprojecten (ruimere isolatie regelingen)	o		p.m.
2.9 Starten met experimenten met energie/ warmte opslag	o		p.m.
		40 - 100 k	
Speerpunt 3: Ondernemend			
3.2 Actieplan wonen met focus op doorstroming	o		
3.1 Focus op recreatieve voorzieningen (bv buitenzwemlocatie)	+	20 - 50 k	p.m.
3.3 Passende woonruimte voor groeiende groep ouderen, mogelijke uitbreiding verpleegcapaciteit + beschermd wonen	o		
3.4 Extra inzet op tegengaan criminaliteit, ondermijning en verkeersoverlast (bv inzet mobiele flitstechnologie)	+	20 - 50 k	
3.1 Behoud en versterking voorzieningen in sociaal domein	o		
3.7 Dekking door herorientatie en optimalisatie parkeertarieven in samenspraak ondernemers en inwoners	-	(20 - 50 k)	
3.7 Investeren in goede lobby in de regio om kansen voor ondernemers en bedrijven te stimuleren	o		
3.7 Beter benutten/ revitaliseren/ transformatie bedrijfsterein Pavijen	+++		-€ 2.000.000
3.8 Voorstander verhuisfonds voor versterken kernwinkelgebied	+	20 - 50 k	
3.9 Investeren in (behoud/ toegankelijk houden) cultureel erfgoed (bv Grote of Barbarakerk)	+	20 - 50 k	-€ 150.000
3.11 (Gedeeltelijke) vrijstelling OZB voor verenigingsgebouwen bij nemen verduurzamingsmaatregelen	+	25 - 75 k	
3.12 Dekking door vinden alternatieve financieringsbronnen voor huidig budget cultuurfonds	-	(40 - 75 k)	
Dekking door te besparen op budget vanuit gemeente voor stadspromotie	-	(20 - 50 k)	
Dekking door te stoppen met uitgaven voor parkmanager	-	(40 - 50 k)	
		0 - 50 k	
Speerpunt 4: Spaarzaam			
4.2 Zuinigheid mede gezien nog te verwachten extra uitgaven als gevolg van corona	o		
4.3 Samenwerking in de regio moet beter	o		
Dekking door ruimte in begroting 2022-2025 (positief saldo agv eerder verhoogde OZB)	--	(300 - 600 k)	
		300 - 600 k	

Resultaat 130 tot 20 k positief

Het voorgaande financiële overzicht is indicatief en mede tot stand gekomen op basis van beschikbare informatie uit de achterliggende raadsperiode. Het maakt op hoofdlijnen concreet waar wij vinden dat de lokale overheid het geld van inwoners aan uit zou moeten willen geven (aangegeven met een plus), of waar wij op willen besparen (aangegeven met een min).

Bestaande investeringen uit de investeringsagenda en of lopende begroting zijn hier niet opnieuw opgenomen. Met de voorgestelde extra eenmalige investeringen blijft er sprake van een gezond weerstandsvermogen. Zo zorgen wij er samen voor dat wij niet meer uitgeven dan beschikbaar.

Hieronder geven wij per punt een korte toelichting:

Speerpunt 1: Zorgzaam

- 1.1 besparing door deel cliënten naar mogelijkheden/ draagkracht te laten bijdragen (solidariteit)
  - 1.3 en 1.5 inzet op beter benutten van de bestaande faciliteiten en middelen/ evt. herorientatie middelen Elk Welzijn
  - 1.4 en 1.6 budget afgelopen raadsperiode beschikbaar gesteld voor HUB Rivierenland en aanvullende Rijksgelden / evt. herorientatie middelen Elk Welzijn
  - 1.12 omvang afhankelijk van Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (o.a. herhuisvesting KWC)
  - 1.5 minder marktwerking/ vrije keuze, duidelijke scheiding in kosten jeugdzorg en wat onder opvoeding valt
  - 1.7 inzet ouderenconsulent of sportregisseur in samenhang met 1.8
  - 1.8 mogelijk ombuigen brede schoolactiviteiten, inzet op voorlichting incl. ontmoedigen roken en drugsgebruik
  - 1.9 oog voor pleegouders, zelfgekozen mentor/ steunfiguur, één aanspreekpunt per gezin (mede door ombuigen binnen bestaand budget)
  - 1.10 betere samenwerking scholen, bibliotheek en regio, beter sturen op resultaat
  - 1.11 binnen bestaande schuldhulpregelingen; voeding, kleding, energierekening (relatie 2.8), woonruimte
  - 1.15 voorlichting en in overleg ondernemers gebruik makend van bestaande voorzieningen
besparing door gebruik te maken van standaard monitoring van VNG
-

Speerpunt 2: Duurzaam

- 2.1 middels verrekening binnen afvalstoffenheffing
  - 2.1 proef over minimaal twee jaar laat draagvlak zien, leren van andere gemeenten
  - 2.1 dekking uit algemene reserve; kosten niet vooruitschuiven, extra kosten voorkomen door eenmalig één miljoen af te dragen
  - 2.3 dekking vanuit reserve spoorse doorsnijdingen (restand 1,5 miljoen) en co-financiering Prorail/ provincie en extra miljoen uit bovenwijkse voorzieningen
  - 2.5 en 2.6 mogelijke funding door op te zetten groenfonds en actief betrekken inwoners/ realisatie binnen taakveld
  - 2.7 en 2.8 inzet landelijke regelingen, investeringsagenda, revolverend fonds en-of duurzaamheidsleningen
  - 2.9 aansluiten op landelijke financiering of middels opzet groen ontwikkelfonds in regionaal verband
-

Speerpunt 3: Ondernemend

- 3.2 dit budget is in afgelopen raadsperiode al beschikbaar gesteld
  - 3.1 betrekken bij discussie over toekomstige zwemvoorziening
  - 3.3 opvangen binnen grondexploitatie; sterk afhankelijk van uitkomst woonprogramma/ ontwikkelingen
  - 3.4 inzet op extra boa capaciteit/ mobiele flitstechnologie
  - 3.1 er voor waken dat opstart subsidies structureel karakter krijgen
  - 3.7 lopende afspraak. In samenspraak ondernemers en inwoners kijken naar optimalisatie parkeertarieven (betaling achteraf, december gratis parkeren) na Corona
  - 3.7 samen met bedrijfsleven optrekken voor sterke verankering binnen regio / binnen bestaand budget
  - 3.7 kosten deels verhalen binnen grondexploitatie stationsomgeving
  - 3.8 in 2021 betaald vanuit het Regionaal Investeringsfonds, focus op lokale MKB-ers
  - 3.9 eenmalige investering + structurele bijdrage/ co-financiering aan beheerstichting st. Grote of Barbarakerk
  - 3.11 dit is sterk afhankelijk van landelijke ontwikkelingen en jurisprudentie
  - 3.12 terughoudend om culturele instellingen structureel afh. te laten zijn van gemeentefinanciering/ meer samenwerking cultuuraanbieders en andere financieringsbronnen (Fonds kost nu 197.000,-)
  - besparing op basis van opbrengst participatieproces bezuinigingen in 2019
  - besparing op basis van evaluatie en opgedane ervaringen
-

Speerpunt 4: Spaarzaam

- 4.2 dekking middels extra steunpakketten vanuit Rijksoverheid
  - 4.3 samenwerking loont en zorgt voor betere inzet beschikbare capaciteit (voorkomen dingen dubbel te doen)
  - gemiddeld positief saldo begroting komende jaren zien als investeringsruimte voor nieuwe gemeenteraad
-

SLOTWOORD

Onze vier speerpunten voor de komende raadsperiode komen voort uit ons perspectief op de samenleving. Deze speerpunten vormen een vertaling van onze uitgangspunten naar actuele opgaven. De speerpunten sluiten aan op de agenda van het landelijke CDA. Deze maakt onderscheid in drie grote lijnen:

Recht doen: Naar een eerlijke rechtsstaat voor iedereen

Gezond leven: Naar een duurzame leefomgeving en leefstijl

Verskil verbinden: Naar een coöperatieve samenleving voorbij de scheidslijnen

De landelijke agenda richt zich op de moderne samenleving; op mensen van goede wil; op de gemeenschap en het gemeenschappelijke; op overbruggen en verbinden. Vanuit deze lijnen willen wij ook lokaal aan de slag. Dit om te laten zien dat we maatschappelijke uitdagingen aankunnen, dat we het voor elkaar kunnen krijgen, voor nu en voor later.

Op lokaal niveau willen wij deze agenda zichtbaar maken in ons politiek handelen.

Dit door de volgende karakteristieken concreet te maken.

• **Midden in de samenleving:**

Het CDA wil herkenbaar zijn als partij die zich verbindt en overbrugt. Tussen mensen, tussen belangen, tussen organisaties en tussen bevolkingsgroepen.

• **Volkspartij waarbij ieder mens telt:**

Het CDA zoekt altijd naar het algemeen belang. Niet wie of wat je bent, maar wat je bijdraagt aan de samenleving is bepalend. In de woorden van de eerste partijvoorzitter Piet Steenkamp: Het CDA is een "anti polarisatie partij".

• **Vaste waarden:**

Wij leven als mensen niet in een vacuüm; we bouwen verder op wat onze voorouders hebben opgebouwd en we moeten het leven en de aarde op de best mogelijke manier doorgeven aan volgende generaties.

• **Nieuwe wegen:**

De christendemocratische politiek staat niet stil, maar vormt een agenda van vernieuwing. Wij hebben vaste waarden met een blik op de toekomst, met lef om nieuwe wegen te bewandelen. Wij zijn niet bang om keuzes te maken die op de korte termijn pijn doen, maar die nodig zijn voor het land en de planeet die wij door willen geven aan komende generaties.

Het appèl van de christendemocratie aan Nederland en Europa in de eenentwintigste eeuw is: laten we elke dag opnieuw werken aan een samenleving die niet draait om "ieder voor zich", maar om "zij aan zij". Dat maakt onze partij uniek vergeleken met alle andere politieke partijen.

De lokale CDA fractie staat er klaar voor dit ook lokaal te verankeren.

Contact of meer informatie?

www.CDACulemborg.nl

Nieuwe generatie
CDA-ers in
startblokken voor
Culemborg

“ In de christendemocratie is de wereld geen vechtkooi waar het recht van de sterkste geldt, maar is de wereld gegeven om samen te leven en samen te werken. Dat betekent in de praktijk van alledag: samenwerken, zorgzaamheid en verantwoordelijkheid voor elkaar. ”

(Uit: 'Zij aan Zij' een publicatie van het Wetenschappelijk Instituut CDA)

www.CDACulemborg.nl